

Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

Sammanfattning

Finansutskottet behandlar i detta betänkande förslagen i budgetpropositionen till anslag för budgetåret 2001 inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner samt de motioner som väckts med anledning av propositionens förslag. Dessutom behandlas en motion väckt med anledning av händelse av större vikt enligt bestämmelserna i 3 kap. 15 § riksdagsordningen.

Bidragen, som sammanlagt uppgår till 99 363 miljoner kronor, omfattar huvuddelen av statens bidrag till kommuner och landsting. Bidragen lämnas dels i form av ett allmänt finansiellt stöd till kommuner och landsting, dels i form av bidrag för att åstadkomma likvärdiga ekonomiska förutsättningar mellan kommuner respektive landsting. Dessutom kan bidrag lämnas för särskilda insatser i vissa kommuner och landsting. Utskottet tillstyrker propositionens förslag till anslagnivåer inom utgiftsområdet och tillkännager för regeringen att 84 miljoner kronor av anslaget för särskilda insatser får användas för hiv-preventiva åtgärder i storstadsregionerna. Utskottet tillstyrker därmed delvis motionsyrkanden i denna fråga. Utskottet avstyrker övriga motionsyrkanden.

Frågan om ersättning till de översvämningsdrabbade kommunerna i Mellansverige bör enligt utskottets mening prövas i samma former som gäller för de Norrlandskommuner som tidigare i sommar drabbades av översvämningar. En i detta sammanhang väckt motion avstyrks.

Utskottet behandlar i betänkandet också ett antal andra kommunalekonomiska frågor som förts fram dels i motioner under den allmänna motionstiden, dels med anledning av proposition 1999/2000:115 Vissa kommunalekonomiska frågor. Yrkandena rör bl.a. utjämningsystemet, kommunkontosystemet och kommunal näringsverksamhet. Utskottet avstyrker även dessa motionsyrkanden.

I betänkandet finns 16 reservationer och 6 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet.....	8
Ärendet och dess beredning.....	8
Bakgrund.....	8
Propositionens huvudsakliga innehåll.....	8
Partimotionerna.....	10
Utskottets överväganden.....	14
1. Utjämningsystemet.....	14
Motionerna.....	14
Finansutskottets ställningstagande.....	16
2. Kommuner i obalans.....	18
Motionerna.....	18
Finansutskottets ställningstagande.....	19
3. Kommunkontosystemet och konkurrensneutraliteten.....	20
Bakgrund.....	20
Motionerna.....	21
Finansutskottets ställningstagande.....	23
4. Finansiering av kommunkontosystemet.....	24
Motionen.....	24
Finansutskottets ställningstagande.....	24
5. Hivpreventivt arbete i storstadsregionerna.....	25
Motionerna.....	25
Socialutskottets yttrande.....	25
Bakgrund.....	25
Socialutskottets bedömning.....	25
Finansutskottets ställningstagande.....	26
6. Åtgärder med anledning av översvämningarna i Mellansverige.....	26
7. Anslagen inom utgiftsområde 25 för 2001.....	29
Budgetpropositionen.....	29
Motionerna.....	31
Finansutskottets ställningstagande.....	33
8. Kommunal näringsverksamhet.....	36
Motionerna.....	36
Finansutskottets ställningstagande.....	37
9. Kommunalt självstyre.....	39
Motionerna.....	39
Finansutskottets ställningstagande.....	39
10. Pensionsavsättningar i kommunerna.....	40
Motionen.....	40
Finansutskottets ställningstagande.....	40

11. Kostnader för socialbidrag	41
Motionen	41
Finansutskottets ställningstagande	41
12. Taxe- och avgiftsnivåer	42
Motionen	42
Finansutskottets ställningstagande	42
13. Utjämnin g inom kommunerna.....	42
Motionen	42
Finansutskottets ställningstagande	43
Reservationer	44
1. Utjämnin gssystemet (punkt 1) (m).....	44
2. Utjämnin gssystemet (punkt 1) (kd).....	45
3. Utjämnin gssystemet (punkt 1) (fp).....	47
4. Kommunkontosystemet och konkurrensneutraliteten (punkt 3) (m, kd).....	48
5. Kommunkontosystemet och konkurrensneutraliteten (punkt 3) (c).....	49
6. Kommunkontosystemet och konkurrensneutraliteten (punkt 3) (fp).....	50
7. Åtgärder med anledning av översvämningarna i Mellansverige (punkt 6) (m, kd, fp).....	51
8. Åtgärder med anledning av översvämningarna i Mellansverige (punkt 6) (c).....	51
9. Kommunal näringsverksamhet (punkt 8) (m).....	52
10. Kommunal näringsverksamhet (punkt 8) (kd).....	53
11. Kommunal näringsverksamhet (punkt 8) (fp)	54
12. Kommunalt självstyre (punkt 9) (m)	55
13. Kommunalt självstyre (punkt 9) (kd)	56
14. Kommunalt självstyre (punkt 9) (c)	56
15. Pensionsavsättningar i kommunerna (punkt 10) (fp).....	57
16. Kostnader för socialbidrag (punkt 11) (fp).....	57
Särskilda yttranden.....	59
1. Utjämnin gssystemet (punkt 1) (c)	59
2. Anslagen inom utgiftsområde 25 budgetåret 2001 (punkt 7) (m).....	59
3. Anslagen inom utgiftsområde 25 budgetåret 2001 (punkt 7) (kd).....	60
4. Anslagen inom utgiftsområde 25 budgetåret 2001 (punkt 7) (c).....	61
5. Anslagen inom utgiftsområde 25 budgetåret 2001 (punkt 7) (fp)	61
6. Kommunalt självstyre (punkt 8) (c)	62
Bilaga	
Förteckning över behandlade förslag	64
Propositionen	64
Motioner med anledning av proposition 1999/2000:115.....	64
Motioner från allmänna motionstiden 2000	65
Motion väckt med anledning av händelse av större vikt	69

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Med hänvisning till de motiveringar som framförs under Utskottets överväganden föreslår finansutskottet att riksdagen fattar följande beslut.

1. Utjämningsystemet

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Fi208 yrkandena 28 och 29, 2000/01:Fi602, 2000/01:Fi605, 2000/01:Fi606, 2000/01:Fi611, 2000/01:Fi613 yrkande 1, 2000/01:Fi617 yrkande 7, 2000/01:Sk310 yrkande 2, 2000/01:Ub808 yrkande 5, 2000/01:N268 yrkande 3 och 2000/01:N325 yrkande 3.

Reservation 1 (m)

Reservation 2 (kd)

Reservation 3 (fp)

2. Kommuner i obalans

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Fi607, 2000/01:Fi615 och 2000/01:Fi616 yrkandena 1, 2 och 4.

3. Kommunkontosystemet och konkurrensneutraliteten

Riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Fi54 yrkandena 2–4, 1999/2000:Fi55 yrkandena 3–5, 1999/2000:Fi56 yrkandena 7 och 8, 1999/2000:Fi57 yrkande 4, 2000/01:Fi601, 2000/01:Fi604, 2000/01:Fi609 och 2000/01:Fi617 yrkande 2.

Reservation 4 (m, kd)

Reservation 5 (c)

Reservation 6 (fp)

4. Finansieringen av kommunkontosystemet

Riksdagen avslår motion 2000/01:Fi608.

5. Hivpreventivt arbete i storstadsregionerna

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anfört om fortsatt bidrag år 2001 till hivpreventivt arbete i storstadsregionerna och att högst 84 miljoner kronor av anslaget 91:2 Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting får användas för detta ändamål. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2000/01:Ju724 yrkande 20, 2000/01:L459 yrkande 15, 2000/01:So282 yrkande 3, 2000/01:So481, 2000/01:So504 och 2000/01:So548 yrkande 12.

6. Åtgärder med anledning av översvämningarna i Mellansverige

Riksdagen avslår motion 2000/01:Fi9.

Reservation 7 (m, kd, fp)

Reservation 8 (c)

7. Anslagen inom utgiftsområde 25 budgetåret 2001

a) Riksdagen godkänner den föreslagna användningen av anslaget 91:2 Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting med av utskottet föreslaget tillägg. Därmed bifaller riksdagen delvis proposition 2000/01:1 utgiftsområde 25 punkt 1.

b) Riksdagen anvisar för budgetåret 2001 anslagen under utgiftsområde 25 *Allmänna bidrag till kommuner* enligt efterföljande specifikation. Därmed bifaller riksdagen proposition 2000/01:1 utgiftsområde 25 punkt 2 och avslår motionerna 2000/01:Fi211 yrkande 10, 2000/01:Fi610 och 2000/01:Fi617 yrkandena 1 och 8.

8. Kommunal näringsverksamhet

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:K344 yrkande 2, 2000/01:Fi209 yrkande 11, 2000/01:Fi612, 2000/01:Fi613 yrkandena 2 och 4, 2000/01:Fi617 yrkandena 5 och 6 och 2000/01:N210 yrkande 1.

Reservation 9 (m)

Reservation 10 (kd)

Reservation 11 (fp)

9. Kommunalt självstyre

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Fi210 yrkande 11, 2000/01:Fi617 yrkande 3 och 2000/01:Sk310 yrkande 1.

Reservation 12 (m)

Reservation 13 (kd)

Reservation 14 (c)

10. Pensionsavsättningar i kommunerna

Riksdagen avslår motion 2000/01:Fi613 yrkande 3.

Reservation 15 (fp)

11. Kostnader för socialbidrag

Riksdagen avslår motion 2000/01:Fi613 yrkande 5.

Reservation 16 (fp)

12. Taxe- och avgiftsnivåer

Riksdagen avslår motion 2000/01:Fi603.

13. Utjämning inom kommunerna

Riksdagen avslår motion 2000/01:Fi614.

Stockholm den 30 november 2000

På finansutskottets vägnar

Jan Bergqvist

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jan Bergqvist (s), Mats Odell (kd), Gunnar Hökmark (m), Bengt Silfverstrand (s), Lisbet Calner (s), Johan Lönnroth (v), Lennart Hedquist (m), Sonia Karlsson (s), Fredrik Reinfeldt (m), Kjell Nordström (s), Siv Holma (v), Per Landgren (kd), Anna Åkerhielm (m), Yvonne Ruwaida (mp), Lena Ek (c), Tommy Waidelich (s) och Bo Könberg (fp).

Förslag till beslut om anslag inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning.

Företrädarna för Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet liberalerna redovisar sina ställningstaganden i särskilda yttranden.

1 000-tal kronor

Anslag	Utskottets förslag
91 Allmänna bidrag till kommuner	
1 Generellt statsbidrag till kommuner och landsting (<i>ram</i>)	78 105 500
2 Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting (<i>res.</i>)	2 066 200
3 Statligt utjämningsbidrag till kommuner och landsting (<i>obet.</i>)	19 190 233
4 Bidrag till Rådet för kommunal redovisning (<i>obet.</i>)	700
Summa för utgiftsområde 25	99 362 633

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I budgetpropositionen för 2001 föreslår regeringen för utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner att riksdagen dels anvisar de fyra anslag som finns uppförda på utgiftsområdet, dels godkänner den föreslagna användningen av ett av dessa anslag. Regeringens förslag återges i *bilaga* till betänkandet.

I detta sammanhang behandlar utskottet även 44 motionsyrkanden som väckts under allmänna motionstiden 2000. Fem av dessa motionsyrkanden har överlämnats till finansutskottet från socialutskottet med eget yttrande (yttr. 2000/01:SoU1y).

Därutöver behandlas nio motionsyrkanden väckta med anledning av proposition 1999/2000:115 Vissa kommunalekonomiska frågor. Samtliga motionsyrkanden återges i *bilaga* till betänkandet.

Bakgrund

Riksdagen beslutade den 22 november 2000 om utgiftsramar för statsbudgetens 27 utgiftsområden för budgetåret 2001 (prop. 2000/01:1, 2000/01:FiU1, rskr. 2000/01:36). Vid riksdagens fortsatta beredning av anslagen inom respektive utgiftsområde får dessa ramar inte överskridas. För utgiftsområde 25 fastställde riksdagen ramen till 99 362,6 miljoner kronor.

I enlighet med 5 kap. 12 § riksdagsordningen fastställs samtliga anslag inom ett utgiftsområde genom *ett* beslut. Frågor som inte påverkar anslagsbelopp, anslagstyp eller anslagsvillkor för 2001 behandlas emellertid separat. Betänkandet är disponerat på så sätt att utskottet inleder med behandling av utjämningsystemet, kommuner i obalans, kommunkontosystemet och frågan om specialdestinerade bidrag till hivförebyggande verksamhet i storstadsregionerna. Därefter behandlas anslagsfrågorna och sedan ett antal övriga frågor.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Utgiftsområdet omfattar merparten av statens utgifter för bidrag till kommuner och landsting. Den beräknade totala utgiftsnivån uppgår till 99 363 miljoner kronor och framgår av nedanstående tabell. Beslutade och föreslagna tillskott innebär i förhållande till 1996 års nivå en höjning av statsbidragen med 24 miljarder kronor 2001. Regeringen föreslår att det generella statsbidraget till kommuner och landsting höjs med 3,25 miljarder kronor 2001 varav knappt 1 miljard kronor är kopplade till den nationella handlingsplanen för hälso- och sjukvården. Dessutom föreslås att anslaget till särskilda insatser

i vissa kommuner och landsting under 2001 engångsvis skall tillföras 700 miljoner kronor.

I budgetpropositionen föreslås vidare att det 2001 genomförs ett andra steg i en skattereform med bl.a. kompensation för uttaget av allmän pensionsavgift, vilket sker genom införandet av en skattereduktion kombinerat med en reducering av avdragsrätten för den allmänna pensionsavgiften. För kommuner och landsting innebär detta att skatteinkomsterna för 2001 beräknas öka med 5 miljarder kronor. Regeringen föreslår därför att det generella statsbidraget till kommuner och landsting reduceras med motsvarande belopp, vilket innebär att en del av statsbidragen växlas mot skatteintäkter. Regeringen föreslår också en höjning av grundavdraget och det särskilda grundavdraget 2001, vilket innebär att kommunsektorns skatteinkomster beräknas minska med 2 034 miljoner kronor. Kommunerna kompenseras för detta genom en lika stor höjning av det generella statsbidraget. Sammantaget innebär alltså regeringens skatteförslag att kommunernas skatteinkomster ökar med ca 3 miljarder kronor och att det generella statsbidraget därför minskas med samma belopp. Detta förklarar sänkningen av utgiftstaket för staten med 3 miljarder kronor perioden 2001–2003. Utgiftsnivån för den offentliga sektorn påverkas dock inte.

Ett antal regleringar enligt finansieringsprincipen föreslås också för budgetåret 2001 vilka sammantaget innebär att det generella statsbidraget minskas med 57 miljoner kronor.

På tilläggsbudget för 2000 föreslår regeringen att utjämningsbidraget höjs med 619 miljoner kronor till 19,2 miljarder kronor. Denna nivå föreslås vara oförändrad 2001. Utjämningsbidraget är emellertid saldoneutralt då det motsvaras av en lika stor utjämningsavgift som tas upp på statsbudgetens inkomstsida. I relation till anslagen för 2000 föreslås ramen för hela utgiftsområdet öka med 1 697 miljoner kronor.

Med anledning av förändringarna i det allmänna pensionssystemet görs en beräkningsteknisk justering av bidragsramen för 2003. Justeringen innebär att det generella statsbidraget till kommuner och landsting reduceras med 9,5 miljarder kronor. Minskningen motsvaras av en lika stor beräknad ökning av kommunernas och landstingens skatteinkomster.

Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1999	Anslag 2000	Utgifts- prognos 2000	Förslag anslag 2001	Beräknat anslag 2002	Beräknat anslag 2003
102 542	97 666	98 437	99 363	99 338	92 196

I propositionen framhåller regeringen att målet för utgiftsområdet är att så långt det är möjligt skapa goda och likvärdiga ekonomiska förutsättningar för kommuner respektive landsting att uppnå de nationella målen inom olika

verksamheter. Genom saneringen av de offentliga finanserna och återhämtningen i den svenska ekonomin sedan den djupa lågkonjunkturen i början av 1990-talet har det varit möjligt att genomföra en betydande höjning av statsbidragen till kommuner och landsting. Den goda sysselsättningsutvecklingen har inneburit att skatteintäkterna ökat relativt kraftigt de senaste åren. Genom det kommunala utjämningsystemet har de ökade skatteintäkterna kommit samtliga kommuner och landsting till del och gett dem goda förutsättningar att uppnå ekonomisk balans och samtidigt bibehålla eller höja ambitionsnivån i verksamheterna. Många kommuner och landsting redovisar visserligen fortfarande negativa resultat men för sektorn som helhet går utvecklingen i positiv riktning. Kommunsektorns skatteinkomster beräknas fortsätta att utvecklas starkt under 2000 och 2001. Den genomsnittliga skattesatsen för primärkommuner och landsting år 2000 är 30,38 % och den beräknas vara oförändrad under hela beräkningsperioden, dvs. till 2003. Rensat för effekterna av att Svenska kyrkan fr.o.m. 2000 inte längre räknas till kommunsektorn beräknas konsumtionen öka med 0,7 % mellan 1999 och 2000. I primärkommunerna beräknas en konsumtionsökning med i genomsnitt 1 % per år perioden 2000–2003. Landstingens konsumtionstillväxt begränsas till 0,8 % per år under 2001–2003 för att balanskravet skall kunna uppnås.

Regeringen konstaterar att det ekonomiska resultatet 1999 för kommunerna sammantaget uppgick till ett överskott på 2,9 miljarder kronor. Före extraordinära poster var emellertid resultatet ett underskott på 2,4 miljarder kronor. Landstingen uppvisar ett underskott 1999 på 5,4 miljarder kronor. Utan extraordinära poster minskar underskottet till 5,1 miljarder kronor, vilket är samma resultat som 1998.

Kommundelelegationen avslutade sitt arbete den 1 juli 2000 och har lämnat förslag till överenskommelser med 36 kommuner och 3 landsting. Förslagen till överenskommelser är kopplade till åtgärdsplaner för att nå ekonomisk balans senast 2002 och utbetalning av bidrag föreslås ske först när åtgärderna genomförts och ekonomisk balans uppnåtts. De föreslagna bidragen föreslås uppgå till 1 127 miljoner kronor. Bostadsdelegationens uppdrag beräknas kunna avslutas under 2001, och medelsbehovet för 2001 för de ärenden som återstår beräknas till 400 miljoner kronor.

Partimotionerna

Moderata samlingspartiet framför sin syn på de kommunala frågorna i *motion 2000/2001:Fi208* av Bo Lundgren m.fl. (m). Motionärerna framhåller att grunden för den kommunala ekonomin är skatteintäkterna och deras tillväxt. Det bästa sättet att stärka kommunernas ekonomi och skapa utrymme för god service och lägre skatter är därför att ha en god tillväxt som ger fler skattebetalare. Kommunernas ekonomiska problem löses sålunda enligt motionärerna bäst genom en politik som leder till att fler jobb växer fram och att kunskapsinnehållet – och därmed lönebetalningsförmågan och arbetsinkomsterna – ökar.

Motionärerna föreslår en översyn av de uppgifter kommunerna bör ha ansvar för i syfte att åstadkomma en renodling till de egentliga kärnuppgifterna. En sådan översyn bör göras bl.a. för att minska kommunernas obligatoriska åtaganden. Enligt motionen är syftet med den kommunala självstyrelsen inte att inkräkta på medborgarnas frihet att välja utan har sin grund i viljan att lösa vissa gemensamma uppgifter på ett bra sätt som innebär fördelar för helheten. Närhetsprincipen är grundläggande. Den översyn som enligt motionärernas mening behöver göras skall sätta tydliga gränser för vad en kommun skall kunna ägna sig åt med skattebetalarnas pengar. Det är sålunda mycket viktigt att kommunerna fortsätter ett förändringsarbete som innebär att medborgarna kan få ut mer av varje skattekrone. Genom avregleringar och konkurrensutsättning i förening med en tydlig prioritering av kärnuppgifterna finns enligt motionärerna goda möjligheter till detta.

Motionärerna föreslår en inkomstskattereform med sänkta grundavdrag och gör dessutom bedömningen att det kan skapas, och i många kommuner redan finns, ett betydande utrymme även för sänkt kommunal skattesats. Innebörden i regeringens beräkningar är enligt motionärerna att utrymmet som skulle kunna användas till skattesänkningar i stället går till ökade utgifter, vilket permanentar en hög utgiftsandel och ett alldeles för högt skatte-tryck. Därför, framhåller motionärerna, bör statsbidragen till kommunerna inte höjas ytterligare. Höjningen av bidragen till landstingen kan dock godtas mot bakgrund av pågående nödvändiga omstruktureringar inom sjukvården.

Genom en kombination av att den kommunala verksamheten effektiviseras och att ekonomin uthålligt utvecklas starkare skapas enligt motionärerna successivt utrymme för att sänka den kommunala utdebiteringen samtidigt som kvaliteten på kommunal service säkras. Motionärerna beräknar att den föreslagna politiken, ökade skatter oaktade, skulle leda till en förbättring av kommunernas ekonomiska ställning med 2,8 miljarder kronor 2001, 14,0 miljarder kronor 2002 och med 24,5 miljarder kronor 2003.

Motionärerna föreslår att en nationell, statligt finansierad skolpeng införs. Moderata samlingspartiet understryker i motionen att man står bakom finansieringsprincipen. Den innebär enligt motionen att kommunernas ekonomiska ställning inte skall förändras genom statliga beslut. Den ändrade uppgiftsfördelningen på skolområdet neutraliseras därför liksom effekterna av de minskningar av skatteunderlaget som blir följderna av förslagen i den moderata partimotionen. Det gäller t.ex. förslagen om grundavdrag för barn respektive förvärvsavdrag i den kommunala beskattningen.

Kristdemokraterna redovisar sitt kommunalekonomiska alternativ i *motion 2000/01:Fi617* av Per Landgren m.fl. (kd) och *motion 2000/01:Fi209* av Alf Svensson m.fl. (kd). Enligt motionärerna har de sedan 1995 successivt ökade allmänna egenavgifterna minskat de kommunala skatteintäkterna med drygt 18 miljarder kronor. Till detta kommer statliga reformer om ett ökat kommunalt ansvarstagande som inte finansierats av staten enligt finansieringsprincipen, t.ex. assistansersättningen inom LSS (lagen om stöd och service till vissa

funktionshindrade). Kommuner och landsting har således enligt motionärerna mött långt större besparingskrav än vad som enbart skulle blivit fallet av den svaga utvecklingen av de egna skatteintäkterna.

Motionärerna understryker att kommunsektorns skatteintäkter i hög grad påverkas av sysselsättningsutvecklingen i den privata sektorn. Sveriges långsiktiga tillväxtförutsättningar hade med all säkerhet varit mycket bättre, framhåller man, om inte regeringens politik ensidigt inriktats på budgetsanering och alltför lite på att förbättra företagsklimatet. Strukturella åtgärder måste vidtas för att den för närvarande kraftiga tillväxten inte skall bli kortvarig. Den fortsatt höga arbetslösheten avspeglar sig enligt motionen i högre kostnader och sämre utvecklingsmöjligheter för många kommuner.

I motionen hävdas att de extra statsbidrag som regeringen föreslår skall tillföras kommunerna skall ses som en återföring mot bakgrund av att kommunerna och landstingen drabbades hårt av regeringens budgetsanering. När det gäller de ökade skatteinkomsterna för kommunsektorn uppgick de enligt Kristdemokraterna år 2000 snarare till ca 15 miljarder kronor än de av regeringen redovisade 25 miljarderna. Motionärerna pekar också på att behoven av utbildning, vård och omsorg kommer att öka årligen till följd av den demografiska utvecklingen.

Motionärerna är öppna för en större mångfald för olika driftsformer inom vård och omsorg men med en offentlig och solidarisk finansiering som grund. En ökad mångfald skulle ge patienterna större valmöjligheter och stimulera, utveckla och tillföra vården nya dimensioner. Olika driftsformer bör därför ges möjlighet att utvecklas.

Enligt motionen måste åtskillnad göras mellan den korta och den långa sikten. På kort sikt är det svårt att hävda att strukturomvandling och bättre ledning av verksamheter skulle göra att människor med vård- och omsorgsbehov i dag får den hjälp de behöver och har rätt till. På längre sikt är det endast en stark sysselsättningsutveckling som i kombination med fortsatta strukturreformer kan trygga verksamheterna inom kommunsektorn. Kristdemokraterna anser därför att sektorn behöver ett tillskott utöver de medel som regeringen anslår. Tillskottet bör vara 3 miljarder kronor för 2001.

Centerpartiet understryker i *motion 2000/01:Fi210* av Lennart Daléus m.fl. (c) att kommunerna har tagit ett stort ansvar under 1990-talet genom att ta sin del i saneringen av de offentliga finanserna. Kommunernas resurser har beskuren både av minskade skatteintäkter och statsbidrag, vilket lett till en stark press på produktivitetsökningar inom den kommunala verksamheten. Den ökning av skattekraften som nu pågår i den växande svenska ekonomin är viktigare för den kommunala ekonomin än höjningar av statsbidragen. Tillväxt genom ökande sysselsättning är av stor betydelse för den kommunala ekonomin.

Motionärerna framhåller att det alljämt finns stora ekonomiska obalanser mellan kommunerna. De flesta kommunerna klarar balanskravet men åtskilliga kommuner gör det inte, ofta till följd av minskande befolkning. Det är

därför av yttersta vikt att skapa tillväxt, utveckling och attraktionskraft även i dessa kommuner.

I *motion 2000/01:Fi211* av Lars Leijonborg m.fl. (fp) och *motion 2000/01:Fi613* av Karin Pilsäter m.fl. (fp) presenteras *Folkpartiet liberalernas* syn på den kommunala ekonomin. Motionärerna understryker att en mycket viktig del av välfärden organiseras och finansieras av kommuner och landsting. De kommunala budgetarna står för den absolut övervägande delen av människors viktiga behov av skola, barnomsorg, äldreomsorg och sjukvård men även av gator, vägar och kollektivtrafik liksom av individuellt stöd i särskilda fall. Hur kommuner och landsting sköter sin verksamhet är därför av avgörande betydelse, framhålls i motionen, såväl när det gäller att få ut så mycket som möjligt av skattepengarna som när det gäller valet av verksamheter som finansieras med kommunala medel.

Motionärerna anser att det viktigaste för att ge kommunerna förutsättningar för att klara sina uppgifter och sin ekonomi är att driva en politik för hög sysselsättning och god och stabil tillväxt. Produktivitetens utvecklingen är också mycket viktig. Åren 1991–1994 steg produktiviteten enligt motionärerna med nästan 15 %. Efter 1994 har produktivitetens utvecklingen avstannat. Det handlar alltså inte bara om hur stora summor som kan disponeras utan kommunerna måste göra rätt saker, och de måste göras på rätt sätt. En effektiv upphandling, koncentration till kärnverksamheterna och mångfald inom den kommunalt finansierade servicen gör att medborgarna får valuta för sina skattepengar.

I motionen understryks att Folkpartiet de senaste åren har delat regeringens bedömning av volymen på statsbidragen till kommunerna. Motionärerna säger även i nuläget ja till de ökningarna av statsbidraget som föreslås i budgetpropositionen men avvaktar med ett definitivt ställningstagande tills utvecklingen av kommunernas skatteinkomster framgår tydligare.

Motionärerna understryker att ett antal strukturreformer måste genomföras för den kommunala sektorn. Man vill bl.a. prioritera kärnverksamheterna, sälja kommunala bolag, konkurrensutsätta all verksamhet som inte är myndighetsutövning och effektivisera verksamheten genom en rad avregleringar.

Utskottets överväganden

1. Utjämningsystemet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsförslag om bl.a. avveckling och ytterligare utredning av utjämningsystemet. Någon grundläggande omprövning av utjämningsystemet är inte aktuell. Två utredningar pågår och kommer inom kort att redovisa sina resultat. Jämför reservationerna 1 (m), 2 (kd) och 3 (fp).

Motionerna

I *motion 2000/01:Fi602* förordar Margareta Cederfelt (m) att den inomregionala skatteutjämnningen avvecklas. Det kommunala utjämningsystemet utgör enligt motionären ett hinder för tillväxt i Stockholmsregionen och därmed också på sikt ett hot mot tillväxten i landet. Sverige behöver tillväxt och inte fortsatt politisk ingenjörskonst med olika former av utjämningsystem. Med ekonomisk tillväxt följer välstånd, följaktligen måste den inomregionala skatteutjämnningen avvecklas, anför motionären.

Det inomkommunala utjämningsystemet är en tillväxtens fiende som drabbar samtliga landets kommuner, hävdar Gunnar Hökmark m.fl. (m) i *motion 2000/01:Fi605*. Utjämningsystemet ligger enligt motionärerna som en blöt trasa över kommunsektorn. Systemet är så konstruerat att det tar bort alla incitament för kommunerna att själva försöka påverka sin inkomstsituation genom att höja skattekraften. Det spelar ingen roll hur den egna skattekraften utvecklas – kommunens inkomstnivå blir ändå i stort densamma. Det är inte bara tillväxtkommuner som drabbas. Glesbygdskommuner vars befolkning minskar när ungdomar och arbetslösa flyttar till orter med jobb får ofta samtidigt en högre skattekraft. Skatteintäkterna minskar för kommunen i takt med den minskande befolkningen samtidigt som inkomsterna från den ökade relativa skattekraften inte får behållas.

Motionärerna hävdar att utjämningsystemet entydigt strider mot grundlagens lydelse att en kommun endast får ta ut skatt för skötsel av sina egna uppgifter, inte för uppgifter i några andra kommuner. Det är synnerligen otillfredsställande att vi har ett system som strider mot den svenska grundlagen.

Riksdagen biföll nyligen regeringens förslag till förändring av inkomstutjämnningen som innebar att ”marginalskatten” på ökade intäkter för en kommun inte skall överstiga 100 %. Det är enligt motionärerna naturligtvis nästan lika orimligt att 95–99 % av en relativ skattekraftsökning inte får behållas.

Motionärerna föreslår att dagens inomkommunala utjämningsystem avskaffas per den 1 januari 2003 (yrkande 1), om möjligt tidigare. En utredning

bör tillsättas med uppgift att skyndsamt presentera ett nytt bidragssystem för kommunsektorn (yrkande 2). Det nya systemet skall belöna tillväxt och kostnadseffektivitet, det skall respektera den svenska grundlagen och det skall vara enklare och mer genomskinligt än dagens system. I *motion 2000/01:Fi208* av Bo Lundgren m.fl. (m) framförs yrkanden (28 och 29) med samma innebörd. Innan ett nytt system kan vara i funktion måste dock utjämningsystemet ändras så att effekterna av alla positiva relativa förändringar i skattekraft får behållas till 100 %, anförs det i *motion Fi605* (yrkande 3). Kommuner som förlorar skattekraft skall enligt förslaget få fortsatta bidrag som täcker bortfallet av skattekraft. Det underskott som uppstår i systemet skall enligt motionärerna finansieras genom att det generella invånarrelaterade bidraget sänks.

I *motion 2000/01:Fi606* av Stefan Attefall m.fl. (kd) framhålls att Sverige behöver ett kommunalt utjämningsystem för att minska de stora klyftor som annars skulle uppstå mellan olika kommuner och landsting. Motionärerna motsätter sig emellertid dagens system av framför allt två skäl. Även om systemet formellt sett inte är ett brott mot grundlagen så strider det mot grundlagens intentioner, och det motverkar ekonomisk tillväxt och tar inte tillräcklig hänsyn till storstädernas speciella villkor. Konstruktionen av dagens utjämningsystem leder enligt motionärerna till att en kommun har små möjligheter att påverka sina inkomster. Systemet är dessutom så krångligt att ingen har kunskap om alla dess effekter. Motionärerna föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen vad som anförs om behovet av ett nytt kommunalt utjämningsystem.

I *motion 2000/01:Fi611* av Maud Ekendahl (m) föreslås ett tillkännagivande om att slopa det beräkningssystem för slutavräkning av kommunalskatten som infördes 1997. Före 1997 gjordes slutavräkningen enligt motionären individuellt så att varje kommun fick det som tillhört den. Sedan 1997 har emellertid slutavräkningen gjorts kollektivt vilket enligt motionären leder till att duktiga kommuner bestraffas och att det inte längre finns några som helst incitament för tillväxt.

I *motion 2000/01:Fi613* av Karin Pilsäter och Lars Leijonborg (fp) framhålls att människor skall ha samma möjligheter till grundläggande kommunalt finansierad service oavsett var man råkar bo och att det därför är högst rimligt med ett system för utjämning av de kommunala förutsättningarna. En långtgående och felaktigt utformad inkomstutjämning tar dock enligt motionärerna bort alla ekonomiska incitament för kommunerna. Kostnadsutjämningen skall enligt vad riksdagen slagit fast inte kompensera för skillnader i servicenivå, kvalitet, avgiftsättning och effektivitet. Enligt motionärernas uppfattning har inte tillräckliga ansträngningar gjorts för att undvika att sådan compensation ändå görs.

Utjämningsystemet är oöverskådligt, anför motionärerna, och enskilda faktorer i kostnadsutjämningen kan ha stor inverkan på utfallet för en specifik kommun. Motionärerna vill ha ett nytt system som grundas på strukturella faktorer både för inkomst- och kostnadsutjämningen så att kommuner med

hög skattekraft och höga kostnader i större utsträckning kan klara dessa själva. Motionärerna föreslår att riksdagen skall tillkännage för regeringen att det behövs en ny utredning med inriktning mot att forma systemet med förklarande faktorer. Detta skulle kunna leda till ett system som är enklare, mer överskådligt, mer förutsägbart och genomskinligt (yrkande 1).

I motion 2000/01:Fi617 av Per Landgren m.fl. (kd) ställer sig motionärerna bakom målet att alla kommuner och landsting skall ha likvärdiga förutsättningar för sin verksamhet och service oberoende av skattekraft och opåverkbara strukturella kostnader. Utjämningsystemet skall enligt motionärerna förena en långtgående utjämning med starka incitament för tillväxt och förnyelse. Det skall stödja och driva på en stark och solidarisk ekonomisk utveckling i hela landet och dessutom vara tillgängligt, lättbegripligt och demokratiskt förankrat. Motionärerna är kritiska till dagens system på flera punkter och föreslår att regeringen snarast tillsätter en utredning (yrkande 7) för att undersöka förutsättningarna att åstadkomma ett system som är statligt och inte inomkommunalt, som eliminerar de negativa marginaleffekterna och som har bättre träffsäkerhet i kostnadsutjämnningen.

I motion 2000/01:Sk310 av Henrik Westman (m) framhålls att nuvarande system med mellankommunal utjämningskatt är ett statligt övergrepp på det kommunala självstyret. Kommunallagen föreskriver kommunernas rätt att uttaxera den skatt som fordras för de åtaganden som kommunens folkvalda anser. Ingen kommun skall tvingas höja skatten för att finansiera andra kommuners åtaganden. Motionären anser därför att det kommunala utjämningsystemet måste avskaffas (yrkande 2). Någon form av utjämning kan behövas enligt motionären, men den bör i så fall vara objektiv, någorlunda rättvis, innehålla positiva incitament och göras via statsskatten.

Karin Pilsäter m.fl. (fp) framför i motion 2000/01:Ub808 att den statliga skatteutjämnningen är ett exempel på regeringens Stockholmsfientlighet. Systemet är enligt motionärerna konstruerat för att Stockholmsregionen i princip skall vara den enda bidragsgivaren och kan svårigen beskrivas som något annat än en ren brandskattning av Stockholms län. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen (yrkande 5).

I motion 2000/01:N268 framför Yvonne Ångström m.fl. (fp) att regionalpolitiken på olika sätt kan stödja, underlätta och stimulera utveckling. En avgörande faktor för möjligheterna till god samhällsservice och utveckling runt om i Sverige är enligt motionärerna det kommunala skatteutjämningsystemet. Dagens system präglas dock, oavsett om det gäller en landsbygds- eller storstadskommun, av många brister. Motionärerna anser därför att det kommunala skatteutjämningsystemet måste förbättras på en rad punkter (yrkande 3). I motion 2000/01:N325 av Runar Patriksson (fp) framförs ett yrkande med samma innebörd (yrkande 3).

Finansutskottets ställningstagande

För att ge likvärdiga ekonomiska förutsättningar för kommuner och landsting att bedriva sin verksamhet finns ett utjämningsystem med höga utjämnings-

ambitioner. Utjämningsystemet består dels av en inkomstutjämnings som i hög grad minskar de betydande skillnader i skattekraft som finns mellan olika kommuner och landsting, dels en kostnadsutjämnings som utjämnar strukturella och för kommunerna och landstingen opåverkbara kostnader. Utskottet vill slå fast att det inte är aktuellt att ompröva de grundläggande principerna för det nuvarande systemet som har ett brett stöd både i den kommunala världen och i riksdagen.

I flera motioner hävdas att utjämningsystemet står i strid med Sveriges grundlag. Utskottet har vid upprepade tillfällen bl.a. pekat på att grundlagsfrågan prövats av såväl Lagrådet som av konstitutionsutskottet. Utskottet har vid ett flertal tillfällen uttalat att man delar konstitutionsutskottets syn att någon omprövning av systemet från konstitutionella synpunkter inte är erforderlig. Utskottet gör fortfarande samma bedömning.

I motionerna Fi602 (m) och Sk310 (m) yrkas att dagens utjämningsystem skall avvecklas. Utskottet konstaterar att en avveckling av utjämningsystemet skulle leda till oacceptabla skillnader i ekonomiska förutsättningar mellan landets kommuner och landsting och ställer sig bestämt avvisande till motionärernas krav.

I motionerna Fi605 (m) och Fi208 (m) förordas att dagens utjämningsystem skall avvecklas per den 1 januari 2003 och att en utredning skall tillsättas för att skyndsamt presentera ett nytt bidragssystem för kommunsektorn. Motionärerna föreslår också tillfälliga förändringar av dagens system som innebär att kommunerna skall få behålla all förändring av skatteinkomsterna från den egna tillväxten som överstiger riksgenomsnittet. Utskottet har tidigare behandlat motsvarande förslag hösten 1999 (bet. 1999/2000:FiU3 s. 22) och våren 1999 (bet. 1999/2000:FiU25 s. 17) och konstaterade då att kommuner med hög tillväxt genom motionärernas förslag skulle få större inkomster vilka finansieras av alla kommuner, inklusive de med lägre tillväxt. Utskottet ställde sig vid båda tillfällena avvisande till detta eftersom det skulle bryta mot grundprinciperna för inkomstutjämnings och innebära ökade klyftor mellan kommunerna. Utskottet vidhåller fortfarande denna uppfattning.

Med anledning av vad som framförs i motion Fi613 (fp) om behovet av ett tydligare och överskådligare utjämningsystem vill utskottet peka på att regeringen tillsatt en expertgrupp med uppgift att undersöka möjligheterna att förenkla systemet och göra det mera stabilt (dir. 1999:58). I utredningsarbetet skall fördelarna med en större enkelhet och stabilitet vägas mot nackdelarna av en eventuell minskad träffsäkerhet i utjämnings av strukturella kostnads-skillnader och mot frågan om huruvida likvärdiga ekonomiska förutsättningar ändå kan skapas. I direktiven framhålls att frågan om förenkling måste analyseras utifrån bl.a. demokratiska, planeringsmässiga och praktiska aspekter samt inte minst rättviseaspekter. Även samhällsekonomiska aspekter skall belysas. Resultatet av arbetet skall redovisas inom kort.

I flera motioner reses krav på förnyade utredningar av utjämningsystemet. Utskottet påpekar att regeringen vid sidan av ovan nämnda expertgrupp också tillsatt en delegation med uppgift att följa upp och utvärdera delar av utjäm-

ningssystemet (dir. 1999:57). Liksom expertgruppen skall delegationen redovisa sina slutsatser inom en snar framtid. Utskottet anser mot denna bakgrund inte att det finns anledning att tillsätta ytterligare utredningar.

Vad gäller det som anförs i motion Fi611 (m) om kollektiv slutavräkning och inkomstutjämning vill utskottet i likhet med hösten 1999 (bet. 1999/2000:FiU3 s. 20) peka på att ett införande av en individuell slutavräkning av kommunalskatte-medel även förutsätter att en individuell slutavräkning införs i den kommunala inkomstutjämningen. Detta skulle medföra ett behov av mycket omfattande och komplexa beräkningar samtidigt som den enskilda kommunens skatteinkomster endast skulle påverkas marginellt. Utskottet avvisar därmed motionärens krav.

Beträffande motion Ub808 (fp) vill utskottet framhålla att kommuner med hög skattekraft måste bidra med avgifter till inkomstutjämningen och att sådana kommuner finns i många delar av landet. Utskottet vill också understryka att de ekonomiska regleringarna mellan staten och kommunsektorn, de samlade effekterna av inkomst- och kostnadsutjämningen samt statsbidragen måste ses i sitt hela sammanhang.

Mot bakgrund av det som anförs ovan avstyrker utskottet motionerna Fi208 (m) yrkandena 28 och 29, Fi602 (m), Fi605 (m), Fi606 (kd), Fi611 (m), Fi613 (fp) yrkande 1, Fi617 (kd) yrkande 7, Sk310 (m) yrkande 2, Ub808 (fp) yrkande 5, N268 (fp) yrkande 3 och N325 (fp) yrkande 3.

2. Kommuner i obalans

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om ett särskilt stöd till kommuner och landsting som befinner sig i en särskilt svår situation. Motionsyrkandena avstyrks.

Motionerna

I motion 2000/01:Fi615 av Lisbeth Staaf-Igelström m.fl. (s) framförs att det fortfarande, trots att det går bra för landet som helhet, finns ett antal kommuner och landsting som brottas med stora ekonomiska problem. Kommun- och Bostadsdelegationerna har inrättats för att hjälpa dessa kommuner och landsting. En god ekonomisk utveckling i kommuner och landsting är naturligtvis önskvärd men kraftiga åtgärder för att nå ekonomisk balans riskerar att ge oönskade effekter som t.ex. förlängda väntetider inom vården. Motionärerna framhåller att det därför är angeläget att de saneringsprogram som kommuner och landsting nödgas åta sig efter förhandlingar med Kommundelegationen och Bostadsdelegationen bygger på realism och inte sätter käppar i hjulen för en framtida god utveckling för de berörda kommunerna och landstingen. Detta bör tillkännages för regeringen. I motion 2000/01:Fi616 av Marina

Pettersson m.fl. (s) begärs ett tillkännagivande med samma innebörd (yrkande 4).

I motion 2000/01:Fi616 av Marina Pettersson m.fl. (s) begärs också ett tillkännagivande om landstingens ekonomiska situation (yrkande 2). Motionärerna är oroade över signaler som tyder på att landstingens skuld till moms-systemet riskerar att äta upp de ökade statsbidragen. Detta skulle i så fall omöjliggöra ett långsiktigt förändringsarbete i kommuner och landsting. Vidare vill motionärerna också påtala att den ekonomiska utvecklingen visar stora olikheter mellan olika regioner i landet. Trots ökade statsbidrag har den ekonomiska situationen i glesbygdslänen blivit svårare av den snabba befolkningsminskningen. Detta bör också tillkännas för regeringen (yrkande 1).

I motion 2000/01:Fi607 av Lennart Axelsson m.fl. (s) betonas att de regionala olikheterna i landet är stora. Motionärerna anser att systemet för utjämning av resurserna mellan kommunerna inte förmår klara av denna obalans. Det mesta tyder enligt motionärerna också på att Kommun- och Bostadsdelegationernas arbeten inte kommer att kunna lösa de ekonomiska bekymren i ett antal kommuner och landsting. Det är oerhört viktigt att regeringen även fortsättningsvis ger stöd till utsatta kommuner och landsting. Vi måste också, anför motionärerna, fortsätta att försöka hitta instrument som på ett träffsäkert sätt kan fördela resurserna dit behoven finns. Detta bör tillkännas för regeringen.

Finansutskottets ställningstagande

I motionerna Fi607 (s), Fi615 (s) och Fi616 (s) framförs oro över att många kommuner och landsting fortfarande brottas med stora ekonomiska problem. Vidare framhålls att de regionala obalanserna är betydande och att det är viktigt att utsatta kommuner och landsting får fortsatt stöd.

Utskottet vill i detta sammanhang framhålla att det är angeläget att bistå kommuner och landsting som befinner sig i en särskilt svår situation. Den ram för utgiftsområdet som riksdagen fattade beslut om den 22 november 2000 innehåller medel för detta ändamål under anslag 91:2 Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting. I ramen för 2001 finns inräknat en tillfällig höjning av bidraget med 700 miljoner kronor. Utskottet noterar att regeringen den 10 oktober 2000 fattade beslut om stöd till utsatta kommuner och landsting baserat på Kommundelegationens förslag. Fyra landsting och 34 kommuner får sammanlagt 1 244 miljoner kronor. Regeringen beslutade att öka bidragen med 300 miljoner kronor samt tidigarelägga delar av bidragen i förhållande till Kommundelegationens förslag. Utskottet vill också påminna om att riksdagen har beslutat att vid utgången av 2000 avskrivna kommunsektorns skuld till staten på drygt 4 miljarder kronor i kommunkontosystemet. Utskottet vill därutöver påminna om att riksdagen, i syfte att ge landsting med minskande befolkning förbättrade förutsättningar att klara de nödvändiga anpassningarna av verksamheten, nyligen beslutade om ett omställningsbidrag som skall utgå under 2001 och 2002 (bet. 2000/01:FiU9). Utjämningsdelegationen (dir. 1999:57) har i sitt arbete att behandla frågan om

befolkningsförändringarnas konsekvenser för den kommunala verksamheten och ekonomin samt merkostnaderna för hälso- och sjukvård i storstadsregioner och glesbygd.

Utskottet avstyrker med det nyss anförda motionerna Fi607 (s), Fi615 (s) och Fi616 (s) yrkandena 1, 2 och 4.

3. Kommunkontosystemet och konkurrensneutraliteten

Utskottets förslag i korthet

Utskottet ställer sig bakom regeringens bedömning att frågan om konkurrensneutraliteten inom vuxentandvården bör kunna lösas på frivillig väg. Regeringen har aviserat att ytterligare analyser av kommunkontosystemets effekter på konkurrensen kommer att göras. Samtliga motionsyrkanden avstyrks.

Jämför reservationerna 4 (m, kd), 5 (c) och 6 (fp).

Bakgrund

Mot bakgrund av den ökande omslutningen i kommunkontosystemet tillsatte regeringen en utredning med uppgift att analysera vissa frågor rörande kommunkontosystemet. Utredningen lämnade i oktober 1999 sitt betänkande Kommunkontosystemet och rättvisan – momsen, kommunerna och konkurrensen, där man föreslog tre alternativa metoder för att komma till rätta med finansieringsfrågan. Regeringen gjorde i 2000 års ekonomiska vårproposition bedömningen att systemet bör behållas 2001 och att underskottet som uppkommit t.o.m. utgången av 2000 tas över av staten. Vidare gjorde regeringen bedömningen att ytterligare analyser av kommunkontosystemets effekter på konkurrensneutraliteten var nödvändiga. Regeringen aviserade i proposition 1999/2000:115 Vissa kommunalekonomiska frågor att den avser att återkomma med ett uppdrag att analysera kommunkontosystemets effekter när det gäller konkurrensneutraliteten.

I samma proposition gör regeringen också bedömningen att möjligheterna till uppföljning av utbetalningarna från kommunkontona bör förbättras och möjligheterna till omprövning av beslut övervägas.

Tandvården är det område där nuvarande system orsakar störst problem. Vuxentandvården bedrivs på en marknad med fri etableringsrätt och fri prisättning och är enligt EG:s sjätte momsdirektiv undantaget från mervärdesskatt. Samtidigt omfattas folktandvården av kommunkontosystemet och ges därmed möjlighet till kompensation för de momskostnader som finns i verksamheten – en möjlighet som de privata tandläkarna saknar. Detta ger tandvården en särställning bland de verksamheter som omfattas av kommunkontosystemet och skapar en ojämlikhet i konkurrensituationen till folktandvårdens fördel. Detta uppmärksammades av utredningen Kommunkontosystemet och rättvisan (SOU 1999:133) som föreslog tre metoder att lösa pro-

blemet, att lyfta ur folktandvården ur kommunkontosystemet, att lyfta in privatandläkarna i detsamma eller att momsbelägga tandvården. Regeringen ansåg dock i proposition 1999/2000:115 att det första förslaget lämnade gränsdragningsproblem olösta gentemot andra verksamheter, att det andra förslaget var oframkomligt då kommunkontosystemet inte är avsett för privaträttsliga juridiska personer och att en förändring av EG:s sjätte momsdirektiv inte var rimlig inom en överskådlig framtid. I stället gjorde regeringen bedömningen att frågan borde kunna lösas på frivillig väg genom att landstingen inte återbördar momskompensationen till folktandvården. Ett sådant system finns redan i dag och tillämpas i drygt hälften av landstingen. Regeringen framhöll att den kommer att följa utvecklingen för att bedöma om konkurrensneutralitet uppnås eller inte. För det fall denna lösning inte leder till önskade effekter inom rimlig tid ansåg regeringen att andra lösningar borde övervägas.

Motionerna

I motion 2000/01:Fi601 framhåller Nils Fredrik Aurelius och Ola Karlsson (båda m) att kommunkontosystemet skapar konkurrenssnedvridning. Verksamhet i regi av kommuner och landsting får ersättning fullt ut för den ingående momsen men motsvarande kompensation ges inte till den privata sidan. Motionärerna föreslår att riksdagen beslutar att momsbelägga tandvården med stöd av EG:s sjätte momsdirektiv.

Margareta Cederfelt (m) framhåller i motion 2000/01:Fi604 att kommunkontosystemet motverkar konkurrens. Verksamheten som drivs av kommuner och landsting kompenseras för momskostnader via kommunkontosystemet i Ludvika men privata företag har inte möjlighet till denna kompensation. Motionären anser att regeringen bör utarbeta ett förslag till hur momsfrågan skall hanteras för att neutralitet skall råda mellan marknadens aktörer oavsett om dessa är offentliga eller privata.

I motion 2000/01:Fi609 av Per Landgren (kd) och Lennart Hedquist (m) framhålls att kommunkontosystemets huvuduppgift är att skapa konkurrensneutralitet mellan externt upphandlad verksamhet och kommunernas verksamhet i egen regi. Motionärerna pekar på att utredningen SOU 1999:133 Kommunkontosystemet och rättvisan – momsen, kommunerna och konkurrensen hade som särskild uppgift att undersöka förekomsten och omfattningen av konkurrenssnedvridande effekter av kommunkontosystemet. Utredningen uppmärksammade att frånvaron av momsplikt inom bl.a. vård, omsorg och skola allvarligt störde marknadens funktionssätt och missgynnade privata leverantörer av sådana tjänster. Enligt motionärernas mening är det angeläget att mervärdesskatteplikten blir så likformig som möjligt, oavsett om tjänsterna erbjuds genom det allmänna eller av näringsdrivande rättssubjekt. Utredningen anvisade som huvudalternativ att regeringen skall verka för en ändring av EU:s gemensamma momsregler.

Regeringen utlovade i proposition 1999/2000:115 att återkomma med ett uppdrag om att analysera systemets effekter när det gäller konkurrensneutrali-

teten. Detta är enligt motionärerna uppenbart otillräckligt. Motionärerna anser att Sverige skall försöka påskynda EU:s arbete med en modernisering av de gemensamma mervärdesskattereglerna. Ett sådant arbete är dock inte tillräckligt och kan beräknas ta lång tid. Motionärerna anser att de konkurrensproblem som föreligger motiverar att ansträngningar görs för att inom ramen för nuvarande regelverk åtgärda situationen. Motionärerna föreslår därför att en statlig utredning bör tillsättas snarast med enda uppgift att utreda möjligheterna att inom nuvarande rättsliga ramar momsbelägga verksamhet inom bl.a. vård, omsorg och skola.

Per Landgren m.fl. (kd) framhåller i motion 2000/01:Fi617 att kommunkontosystemet behöver ändras och att en viktig väg för regeringen är att verka för en förändring av EU:s gemensamma momsregler så att möjlighet ges att momsbelägga områden som i dag är skattebefriade, vilket skulle berättiga till avdragsrätt för ingående moms. Motionärerna anser att denna fråga bör drivas informellt redan under Sveriges ordförandeskap inom EU (yrkande 2).

I motion 1999/2000:Fi54 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) framhålls att det är angeläget att åstadkomma konkurrensneutralitet mellan privat och offentlig sektor. I motionen föreslås att regeringen snarast bör utreda möjligheterna att momsbelägga verksamhet inom skola, vård och omsorg (yrkande 3). Vidare föreslås att regeringen under Sveriges ordförandeskap i EU skall arbeta för en ändring av EG:s sjätte momsdirektiv i syfte att skapa konkurrensneutralitet (yrkande 4). I motionen anförs också att regeringen alltför lättvindigt avskrivit utredningens förslag om konkurrensproblemen inom tandvården. Regeringens bedömning om en frivillig lösning kan inte garantera konkurrensneutralitet och gynnar dessutom landsting med omfattande vuxentandvård i egen regi eftersom dessa landsting kan tillgodogöra sig mer momscompensation än landsting som bedriver mindre egenproducerad tandvård eller väljer att lägga tandvården i ett aktiebolag. Motionärerna yrkar att tandvården som en övergångslösning skyndsamt bör lyftas ut ur kommunkontosystemet (yrkande 2).

I motion 1999/2000:Fi55 av Per Landgren m.fl. (kd) framhålls att det finns ett antal problem som behöver åtgärdas för att offentlig och privat verksamhet skall kunna bedrivas på lika villkor. Det problem med konkurrensneutraliteten som i dag finns inom tandvården kommer enligt motionärerna med all sannolikhet att dyka upp även inom andra områden i framtiden. Motionärerna anser att en statlig utredning snarast bör tillsättas för att utreda möjligheterna att undanröja de snedvridande effekterna för konkurrens mellan offentlig och privat sektor. Motionärerna föreslår dels att regeringen skall utreda möjligheterna att lösa frågan inom ramen för EG:s nuvarande sjätte momsdirektiv (yrkande 3), dels att regeringen bör arbeta för en förändring av direktivet (yrkande 5). Motionärerna föreslår även att regeringen noggrant skall följa upp om konkurrensneutralitet inom tandvården verkligen uppnås med regeringens förslag till frivillig lösning (yrkande 4).

I motion 1999/2000:Fi56 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) föreslås dels att regeringen snarast bör lägga fram ett förslag till långsiktig lösning av frågan om

konkurrensneutralitet mellan privat och offentlig verksamhet (yrkande 7), dels att regeringen bör ges i uppdrag att snarast lägga fram ett förslag till en långsiktig lösning av frågan om konkurrensneutralitet inom vuxentandvården (yrkande 8).

I *motion 1999/2000:Fi57* av Lena Ek m.fl. (c) framhåller motionärerna att det är av stor vikt att rätta till den obalans i konkurrensen som råder mellan offentlig och privat tandvård på grund av mervärdesskattereglerna. Regeringen bör ges i uppdrag att återkomma med förslag för att säkerställa konkurrensneutraliteten (yrkande 4).

Finansutskottets ställningstagande

Syftet med kommunkontosystemet är att ur mervärdesskattesynpunkt skapa konkurrensneutralitet mellan verksamhet som bedrivs i kommunal regi och sådan som bedrivs av externa näringsidkare. I utredningen om kommunkontosystemet som redovisades i oktober 1999 (SOU 1999:133) pekades på att vissa problem med konkurrensneutraliteten fortfarande finns. Regeringen anger i budgetpropositionen för 2001 att ett fortsatt utredningsarbete av kommunkontosystemet kommer att påbörjas. För att förbättra uppföljningsmöjligheterna är regeringens avsikt att kommuner och landsting skall lämna betydligt fler uppgifter än i dag vid ansökan om utbetalning ur kommunkontosystemet. En analys kommer att göras av de stora variationerna av utbetalningarna mellan olika kommuner och landsting. Utöver detta kommer regeringen också att tillsätta en arbetsgrupp för att se över kommunkontosystemet som helhet. Utskottet konstaterar att det kommer att göras ett avsevärt utredningsarbete kring kommunkontosystemet och ser ingen anledning att varken föreslå ytterligare utredningar eller på något sätt föregripa utredningarna.

Ett område som av utredningen (SOU 1999:133) pekas ut som särskilt besvärligt ur konkurrensneutralitetssynpunkt är vuxentandvården. Utredningen pekar på alternativa sätt att försöka lösa problemen, men regeringen gör bedömningen att förslagen alla är problematiska. Utredningen gör bedömningen att EG:s sjätte momsdirektiv öppnar för möjligheten att införa moms på tandvård men att frågan bör analyseras vidare. Regeringen gör dock en något annorlunda bedömning och anser att en momsbeläggning inte är förenlig med reglerna i EG:s sjätte momsdirektiv. Regeringen gör bedömningen att en förändring av EG:s sjätte momsdirektiv inte är rimlig inom en överskådlig framtid. Utskottet delar regeringens bedömning och utgår från att regeringen bevakar möjligheterna till förändringar av direktivet i framtiden. Regeringen kommer att noggrant följa utvecklingen inom tandvårdsområdet för att bedöma om den frivilliga lösningen åstadkommer konkurrensneutralitet eller inte och överväga andra lösningar om det bedöms nödvändigt. Utskottet ställer sig bakom regeringens bedömning att frågan bör lösas genom att folktandvården undantas från kommunkontosystemet på så sätt att landstingen på frivillig väg undandrar den erhållna momsersättningen från tandvården.

Utskottet avstyrker med det anförda motionerna 1999/2000:Fi54 (m) yrkandena 2–4, 1999/2000:Fi55 (kd) yrkandena 3–5, 1999/2000:Fi56 (fp) yr-

kandena 7 och 8, 1999/2000:Fi57 (c) yrkande 4, 2000/01:Fi601 (m), 2000/01:Fi604 (m), 2000/01:Fi609 (kd, m) samt 2000/01:Fi617 (kd) yrkande 2.

4. Finansiering av kommunkontosystemet

Utskottets förslag i korthet

Med hänvisning till att utredningar pågår avstyrker utskottet motionsyrkandet om ansträngningar för att kommunkontosystemet så långt som möjligt blir kostnadsneutralt för enskilda kommuner och landsting.

Motionen

I motion 2000/01:Fi608 av Sven-Erik Österberg (s) begärs ett tillkännagivande beträffande kommunkontosystemet, den s.k. Ludvikamomsen. Sedan EU-inträdet 1995 måste kommuner och landsting betala moms även för s.k. icke-skattepliktiga verksamheter. Kommunkontosystemet inrättades för att kommuner och landsting skulle få tillbaka lika mycket som de betalat in men så har inte blivit fallet. Kommuner och landsting riskerar att få tillbaka betydligt mindre från systemet än de betalat in. Det är enligt motionären angeläget att ansträngningar görs för att få ett system som så långt det är möjligt blir kostnadsneutralt nere på enskild kommun- och landstingsnivå.

Finansutskottets ställningstagande

Riksdagen har ställt sig bakom regeringens förslag att det ackumulerade underskott som finns i kommunkontosystemet vid utgången av 2000 skall skrivas av vid utgången av året. En arbetsgrupp skall se över systemet som helhet, bl.a. med avseende på omfördelningseffekterna. Ett flertal analyser av kommunkontosystemet ur olika aspekter kommer att påbörjas, bl.a. görs en analys av de stora variationerna av utbetalningarna mellan olika kommuner och landsting. Utskottet förutsätter att frågan om hur finansieringen av systemet påverkar enskilda kommuner och landsting kommer att belysas i detta sammanhang. Utskottet anser inte att ytterligare analyser därutöver är påkallade.

Utskottet avstyrker därmed motion Fi608 (s).

5. Hivpreventivt arbete i storstadsregionerna

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen vad som anförs om hivpreventivt arbete i storstadsregionerna och att högst 84 miljoner kronor av anslaget 91:2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting* får användas till detta ändamål under 2001. Därmed tillstyrker utskottet i huvudsak de väckta motionerna.

Motionerna

I motion So504 av Susanne Eberstein m.fl. (s, v, mp) begärs tillkännagivande till regeringen om vad i motionen anförts om ett fortsatt specialdestinerat statligt bidrag för hiv/aidsinsatser.

Yrkanden med samma innebörd finns också i motionerna So282 av Chris Heister m.fl. (m) yrkande 3, So481 Maud Ekendahl m.fl. (m, s, v, kd, c, fp, mp), Ju724 av Tasso Stafilidis m.fl. (v, s, c, fp, mp) yrkande 20, So548 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 12 och L459 av Ana Maria Narti m.fl. (fp) yrkande 15.

Socialutskottets yttrande

Bakgrund

Fram t.o.m. år 1997 utbetalades ett extra statsbidrag till kommuner och landsting i storstadsregionerna från utgiftsområde 9 anslag A4 Insatser mot aids.

I vårpropositionen 1996/97:150 uttalade regeringen (s. 107) att statens stöd till kommunernas och landstingens hivpreventiva arbete framöver fick anses ingå i de generella statsbidragen. För att värna den verksamhet som byggts upp i samarbete mellan kommuner, landsting och frivilliga organisationer föreslog regeringen dock ett fortsatt tillfälligt bidrag för förebyggande hiv/aidsverksamhet i storstäderna under åren 1998 och 1999. Medel anvisades från utgiftsområde 25 anslag A2 Bidrag för särskilda insatser i vissa kommuner och landsting.

I budgetpropositionen för år 2000, 1999/2000:1, föreslog regeringen under utgiftsområde 25 (volym 2, s. 12) att det tillfälliga bidraget skulle utgå även under år 2000.

Socialutskottets bedömning

Socialutskottet anser det glädjande att de förebyggande insatserna mot hivinfektion varit framgångsrika och att Sverige förblivit ett land med låg förekomst av hivinfektion (yttrande 2000/01:SoU1y). Utskottet anser att insatserna mot hiv/aids måste ges fortsatt hög prioritet på alla samhällsnivåer. Insatserna bör i ökad grad riktas mot de grupper där riskbeteendet är som störst

och där en fortsatt smittspridning sker. För att värna den verksamhet som byggts upp i storstadsområdena i samarbete mellan kommuner, landsting och frivilliga organisationer är det angeläget med ett fortsatt särskilt bidrag till storstadsområdena. Utskottet delar således uppfattningen i motionerna So282 (m) yrkande 3, So481 (m, s, v, kd, c, fp, mp), So504 (s, v, mp), Ju724 (v, s, c, fp, mp) yrkande 20 och L459 (fp) yrkande 15. Socialutskottet förordar ett tillkännagivande till regeringen om ett fortsatt särskilt statsbidrag till storstadsregionerna. Med det anförda överlämnar utskottet motionsyrkandena till finansutskottet.

Finansutskottets ställningstagande

Riksdagen har under tre år anvisat medel för det hivpreventiva arbetet i storstadsregionerna. Det hivpreventiva arbetet som bedrivs i storstadsregionerna utgör ett viktigt inslag i kampen mot hiv/aids. Medel för detta ändamål har hittills anvisats från anslaget A2 Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting. I regeringens budgetförslag för år 2001 har inte medel för detta ändamål särskilt beräknats under anslaget 91:2 Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting.

Utskottet delar regeringens bedömning att det hivpreventiva arbetet tillhör kommunernas och landstingens ansvarsområde. Utskottet vill dock även under år 2001 värna om de verksamheter som byggts upp varför högst 84 miljoner kronor av anslaget detta år får användas för det hivpreventiva arbetet i storstadsregionerna. Vad utskottet anför bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Utskottet tillstyrker därmed i huvudsak motionerna So282 (m) yrkande 3, So481 (m, s, v, kd, c, fp, mp), So504 (s, v, mp), Ju724 (v, s, c, fp, mp) yrkande 20 och L459 (fp) yrkande 15 och So548 (fp) yrkande 12.

6. Åtgärder med anledning av översvämningarna i Mellansverige

Utskottets förslag i korthet

Regeringen bör redovisa en bedömning av de uppkomna behoven och då också pröva i vad mån befintliga anslag är tillräckliga eller om ytterligare medel behöver anvisas på tilläggsbudget.

Den i sammanhanget väckta motionen avstyrks.

Jämför reservationerna 7 (m, kd, fp) och 8 (c).

Höstens mycket omfattande regnande har medfört att stora delar av Mellansverige drabbats av översvämningar. Svårast verkar situationen vara i sydvästra Värmland där bl.a. Arvika är särskilt utsatt. Översvämningarna sprider sig, och för varje dag sätts nu nya områden under vatten vilket leder till att stora ekonomiska värden går till spillo för såväl enskilda som för företag och myndigheter. Även kultur- och naturvärden skadas.

Motionen

Med hänvisning till bestämmelserna i 3 kap. 15 § riksdagsordningen föreslår *Centerpartiet i motion Fi9* att man på tilläggsbudget för innevarande år avsätter ytterligare 100 miljoner kronor för samhällseliga insatser vid allvarlig händelse av nationell betydelse (yrkande 1). Enligt motionärerna får det ankomma på regeringen att införa begränsningsbelopp på andra anslag för att denna nya utgift skall kunna inrymmas under utgiftstaket.

Motionärerna föreslår också att regeringen i 2001 års vårproposition skall presentera förslag till ett nytt reservationsanslag på 200 miljoner kronor för insatser vid allvarliga händelser av nationell betydelse (yrkande 2). Vidare bör regeringen utforma riktlinjer för vilka samhällsinsatser som kan komma i fråga vid allvarliga händelser av nationell betydelse, samt hur och av vem dessa insatser skall finansieras (yrkande 3).

Bakgrund

Tidigare i år drabbades södra Norrland av omfattande översvämningar och som en följd härav föreslog regeringen i budgetpropositionen att det för innevarande år uppförda reservationsanslaget A2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting* på utgiftsområde 25 skulle få användas även för att bistå kommuner som haft betydande kostnader till följd av översvämningarna i juli 2000. Regeringen bedömde att högst 100 miljoner kronor av anslaget skulle behöva användas för att bistå dessa kommuner. Utan ett sådant stöd fanns det risk för att verksamheten i berörda kommuner skulle påverkas negativt, ansåg regeringen. Finansutskottet tillstyrkte propositionens förslag och riksdagen beslutade i enlighet med detta.

Måndagen den 27 november 2000 besvarade miljöminister Kjell Larsson en interpellation om översvämningsdrabbade områden och erinrade då om att regeringen tidigare föreslagit riksdagen att ett ekonomiskt bidrag skulle kunna ges till de drabbade kommunerna i södra Norrland och att man i Regeringskansliet nu var i färd med att behandla sådana ansökningar. De kommuner som haft betydande kostnader kan självfallet vända sig till regeringen på samma sätt som norrlandskommunerna, påpekade miljöministern och förtydligade att han då självfallet avsåg de kommuner som nu i dagarna drabbas på ett så fruktansvärt sätt. I en replik kom miljöministern in på de 100 miljoner kronor som avsatts för de drabbade norrlandskommunerna och framhöll därvid följande:

Det visar sig att ansökningarna från de kommuner som drabbades i somras inte är större än att fonden förmodligen kommer att klara de anspråken. Det finns naturligtvis då också möjlighet för de kommuner som nu drabbas att söka pengar ur fonden. Vi har talat om att vi ska försöka åstadkomma den möjligheten så fort det går. Jag tror inte att man behöver gå längre för närvarande när det gäller just katastroffondsfrågan. Det viktiga är trots allt inte vad det kallas, utan det viktiga är att det finns pengar till de här åtgärderna.

När det gäller ersättning till privatpersoner är det betydligt knepigare, eftersom staten naturligtvis måste ha ett starkt ansvar för att behandla alla privatpersoner lika. Det har alltid genomstrukt statens ställningstagande i

de här situationerna. Då är det oerhört besvärligt att gå in och hitta möjligheter att ge individuell hjälp, även om det gäller ett område som är drabbat på det här sättet. Det finns nämligen också andra som drabbats på motsvarande sätt, även om det inte är i lika stor skala som nu och inte lika många som drabbas.

Samma dag, den 27 november 2000, besökte statsminister Göran Persson och statsrådet Lars-Erik Lövdén de översvämningsdrabbade områdena i Arvika, varvid även de ställde sig positiva till att drabbade kommuner inkom med framställningar till regeringen.

Utskottets ställningstagande

Effekterna av det mycket omfattande regnandet kan ännu inte överblickas eftersom översvämningarna inte har kulminerat. Vattennivån i vattendrag och de stora sjöarna stiger för varje dag och först längre fram kan de ekonomiska konsekvenserna av översvämningarna uppskattas.

Regeringen har tidigare bemyndigats att utnyttja anslaget för bidrag till särskilda insatser i kommuner och landsting för att hjälpa de kommuner i södra Norrland som drabbats av sommarens översvämningar. I Finansdepartementet behandlas just nu de berörda kommunernas ansökningar, och regeringen räknar med att fatta beslut i frågan under december månad.

Regeringen har redan ställt sig positiv till att på motsvarande sätt pröva de ansökningar som kommer från de nu drabbade kommunerna.

I den uppkomna situationen har självklart försäkringsbolagen ett stort ansvar för sina försäkringstagare. Det är dock utskottets uppfattning att samhället solidariskt måste ställa upp så att drabbade kommuner inte får en orimlig ekonomisk börda till följd av översvämningarna och deras följder. I detta fall bör samma principer gälla som för de tidigare drabbade Norrlandskommunerna.

Centerpartiet föreslår att ett nytt anslag skall inrättas för insatser vid allvarliga händelser av nationell betydelse och att 100 miljoner kronor avdelas för detta ändamål redan på tilläggsbudget för innevarande år.

Om situationer av detta slag uppkommer bör enligt utskottets mening dessa kunna hanteras inom ramen för den befintliga statsbudgeten och den flexibilitet som nuvarande anslagssystem medger, t.ex. genom utnyttjande av anslagssparande eller anslagskrediter. En bättre lösning än den motionärerna förordar är därför att på redan tillämpat sätt utnyttja anslaget Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting för insatser av detta slag. I motionärernas eget budgetalternativ ges inte denna möjlighet eftersom Centerpartiet, liksom Moderata samlingspartiet och Folkpartiet liberalerna vill avskaffa detta anslag. I regeringens budgetalternativ för 2001 finns emellertid 2,1 miljarder kronor uppförda på detta anslag. Dessa medel kan användas för att tillfälligt bistå kommuner och landsting som på grund av speciella omständigheter hamnat i en särskilt svår ekonomisk situation.

När situationen stabiliserats och berörda kommuner inkommit med sina framställningar bör regeringen redovisa en bedömning av de uppkomna be-

hoven. Regeringen kan då också pröva i vad mån befintliga anslag är tillräckliga eller om ytterligare medel behöver anvisas på tilläggsbudget.

Med det anförda avstyrker utskottet motion Fi9 (c).

7. Anslagen inom utgiftsområde 25 för 2001

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner den föreslagna användningen av anslaget 91:2 Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting med av utskottet föreslaget tillägg. Därmed bifaller riksdagen med visst tillägg proposition 2000/01:1 utgiftsområde 25 punkt 1. Riksdagen anvisar för budgetåret 2001 anslagen under utgiftsområde 25 *Allmänna bidrag till kommuner* i enlighet med regeringens förslag (punkt 2). Motionsförslagen avstyrks.

Budgetpropositionen

Riksdagen har efter förslag av utskottet i betänkande 2000/01:FiU1 den 22 november 2000 beslutat om ramar för utgiftsområden och om beräkningen av statens inkomster för 2001. Ramen för utgiftsområde 25 har därvid lagts fast till 99 362,6 miljoner kronor. Utskottet har i detta sammanhang ställt sig bakom den samhällsekonomiska bedömning av det finansiella utrymmet för kommunsektorn som regeringen gjort i budgetpropositionen (prop. 2000/01:1). I budgetpropositionen föreslår regeringen att riksdagen skall anvisa anslag för 2001 under utgiftsområde 25 *Allmänna bidrag till kommuner*.

Budgetförslaget för 2001 presenteras i en ny indelning i s.k. politikområden. Detta påverkar dock inte utgiftsområde 25 *Allmänna bidrag till kommuner*. De fyra anslagen inom utgiftsområdet byter dock nummerbenämningar. Anslagen A1–A4 benämns i den nya indelningen i stället 91:1–91:4. För anslagens namn i övrigt föreslås inga förändringar.

Utgiftsområdet omfattar fyra anslag. Bidragen lämnas dels i form av ett allmänt finansiellt stöd till kommuner och landsting (anslag 91:1, tidigare A1), dels i form av ett bidrag för att åstadkomma likvärdiga ekonomiska förutsättningar mellan kommuner respektive landsting (anslag 91:3, tidigare A3). Utgiftsområdet omfattar också ett bidrag för särskilda insatser i vissa kommuner och landsting (anslag 91:2, tidigare A2). Syftet med detta anslag är att skapa möjligheter att i rekonstruktivt syfte tillfälligt bistå kommuner och landsting som på grund av speciella omständigheter kan hamna i en särskilt svår ekonomisk situation. En del av detta bidrag disponeras av Bostadsdelegationen. Till detta kommer ett mindre bidrag till Rådet för kommunal redovisning (anslag 91:4, tidigare A4).

Till anslaget 91:1 *Generellt statsbidrag till kommuner och landsting* föreslås riksdagen anvisa ett ramanslag på 78 105,5 miljoner kronor. Syftet med

bidraget är att utgöra ett allmänt finansiellt stöd till verksamhet i kommuner och landsting. Bidraget skall dessutom vara ett instrument för att genomföra ekonomiska regleringar mellan staten och kommuner respektive landsting. Anslaget fördelas i relation till kommunens eller landstingets invånarantal. En mindre del av bidraget fördelas dessutom under 1997–2001 utifrån åldersbaserade kriterier.

Regeringen föreslår att det generella statsbidraget höjs med 3 250 miljoner kronor 2001, varav 950 miljoner kronor avser den nationella handlingsplanen för hälso- och sjukvården.

Regeringens förslag till begränsad avdragsrätt för den allmänna pensionsavgiften ökar kommunsektorns skatteinkomster med 5 miljarder kronor och förändringarna av grundavdraget minskar kommunsektorns skatteinkomster med ca 2 miljarder kronor. Dessa förändringar regleras genom en sänkning av det generella statsbidraget med ca 3 miljarder kronor.

Vid beräkningen av utgiftsramen har hänsyn också tagits till de regleringar som föreslås till följd av finansieringsprincipen. Regeringen föreslår en utökning av den garanterade undervisningstiden i gymnasieskolan samt att hemkommunens ersättning för elever i specialskolan skall höjas fr.o.m. hösten 2001. Det generella statsbidraget höjs med 110 miljoner kronor som kompensation för kommunernas ökade kostnader. Från och med 2001 föreslås i proposition 2000/01:5 att staten till en del övertar kostnadsansvaret för funktionshindrade som är 65 år eller äldre. Kommunernas kostnader minskar därmed med 189 miljoner kronor och det generella statsbidraget sänks i motsvarande mån. Sammantaget innebär regleringarna enligt finansieringsprincipen att det generella statsbidraget 2001 minskas med 57 miljoner kronor.

Till anslaget 91:2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting* föreslår regeringen att riksdagen skall anvisa ett reservationsanslag på 2 066,2 miljoner kronor. Syftet med anslaget är att skapa möjligheter att i rekonstruktivt syfte tillfälligt bistå kommuner och landsting som på grund av speciella omständigheter kan hamna i en särskilt svår ekonomisk situation. Regeringen bedömer att bidraget engångsvis bör höjas med 700 miljoner kronor under 2001.

Bostadsdelegationens medelsbehov för 2001 för de ärenden som återstår bedöms till 400 miljoner kronor. Medlen skall främst användas till avlösen av borgensåtaganden för lån till bostadsrättsföreningar.

Ett omställningsbidrag till landsting med befolkningsminskning kommer att utgå 2001 och 2002 (prop. 1999/2000:115, bet. 2000/01:FiU9) och finansieras med medel från detta anslag. Omställningsbidraget uppgår till 150 miljoner kronor per år.

Med anledning av det nyligen beslutade bidraget för kommuner med höga kostnader för verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS (prop. 1999/2000:115, bet. 2000/01:FiU9), föreslår regeringen att 350 miljoner kronor vardera 2001 och 2002 förs över från det generella statsbidraget till detta anslag. För särskilt kostnadskrävande insatser enligt LSS införs vidare ett särskilt statsbidrag 2001 och 2002 som

kommuner kan ansöka om. Det särskilda bidraget beräknas uppgå till 100 miljoner kronor per år.

Till de medel som står till regeringens förfogande på anslaget Särskilda insatser i vissa kommuner och landsting kommer 699 miljoner kronor genom att staten, efter utnyttjande av sin köption, har sålt aktierna i Haninge Holding AB till Venantius AB. En del av fastighetsbeståndet i det av holdingbolaget ägda bostadsföretaget Haninge Bostäder AB kommer att säljas, varvid ytterligare medel kommer att kunna återvinnas.

Till anslaget 91:3 *Statligt utjämningsbidrag till kommuner och landsting* föreslår regeringen att riksdagen skall anvisa ett obetecknat anslag på 19 190,2 miljoner kronor. Syftet med det statliga utjämningsystemet för kommuner och landsting är att åstadkomma likvärdiga ekonomiska förutsättningar för kommuner respektive landsting att bedriva sin verksamhet oavsett strukturella förhållanden. Utjämningsystemet består av inkomstutjämning och kostnadsutjämning. Utjämningsbidraget utjämnar för såväl skillnader i skattekraft som för strukturella kostnadsskillnader mellan kommuner respektive landsting. Bidraget lämnas till kommuner respektive landsting med en skattekraft som är lägre än genomsnittet för riket och till kommuner respektive landsting med ogynnsam kostnadsstruktur.

Anslaget för utjämningsbidrag motsvarar summan av samtliga bidrag som kommuner och landsting får i både inkomst- och kostnadsutjämnningen. Bidraget motsvaras av avgifter på statsbudgetens inkomstsida från kommuner och landsting med en mera gynnsam inkomst- och kostnadsstruktur. Inkomst- och kostnadsutjämnningen är statsfinansiellt neutral, eftersom summan av bidrag och avgifter är lika stora.

Till anslaget 91:4 *Bidrag till Rådet för kommunal redovisning* föreslår regeringen att riksdagen skall anvisa ett obetecknat anslag på 0,7 miljoner kronor. Syftet med bidraget är att vara ett ekonomiskt stöd till Rådet för kommunal redovisning, som är en ideell förening för normbildning i redovisningsfrågor för kommuner och landsting. Medlemmar i rådet är staten, Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet.

Motionerna

För utgiftsområde 25 innebär förslagen i motion Fi208 av Bo Lundgren m.fl. (m) ökade utgifter budgetåret 2001 på 45 281,8 miljoner kronor. Motionen innehåller dock inga yrkanden som behandlas i detta avsnitt. Moderata samlingspartiets förslag till ram behandlades samlat i betänkande 2000/01:FiU1. Bortser man från effekterna av att motionärerna kompenserar kommunerna för skattebortfall genom ökade bidrag, föreslås att anslaget 91:1 Generellt statsbidrag till kommuner och landsting minskas med 4 000 miljoner kronor och att anslaget 91:2 Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting minskas med hela anslagsbeloppet dvs. 2 066 miljoner kronor eftersom motionärerna avvisar den s.k. kommunakuten.

I motion 2000/01:Fi617 av Per Landgren m.fl. (kd) anförs att det är riktigt att stärka den kommunala självstyrelsen och förbättra planeringsförutsätt-

ningarna genom att på kort sikt öka de generella statsbidragen (yrkande 1). Bakgrunden är enligt motionärerna att saneringspolitiken har varit särskilt tung för kommunsektorn. Till följd av successivt ökade allmänna egenavgifter sedan 1995 minskade kommunernas skatteintäkter med drygt 18 miljarder, eftersom egenavgifterna är avdragsgilla. Till detta kom statliga reformer om ökat kommunalt ansvarstagande, som inte finansierades av staten enligt finansieringsprincipen. Kommuner och landsting mötte således långt större besparingskrav än vad som enbart skulle ha blivit följden av den svaga utvecklingen av skatteintäkterna. Motionärerna understryker att Kristdemokraterna också föreslagit en rad andra åtgärder som får ekonomiska konsekvenser för kommunsektorn och som bör regleras enligt finansieringsprincipen. Förslagen leder till ett inkomstbortfall 2001 för kommunsektorn med 1 876 miljoner kronor varför statsbidraget höjs med samma belopp. Utöver detta föreslår motionärerna ett resurstillskott med 3 500 miljoner kronor så att ramen för utgiftsområdet totalt föreslås höjas med 5 376 miljoner kronor (yrkande 8).

I motion 2000/01:Fi210 av Lena Ek m.fl. (c) föreslås en satsning på 1 000 miljoner till skolan under 2001. Pengarna läggs på anslaget 91:1 Generellt statsbidrag till kommuner och landsting och tilldelas alltså kommunerna utan att detaljreglera medlens användning.

Anslaget 91:2 Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting bör avvecklas enligt motionärerna, och de medel som avsatts bör i stället omfördelas till anslaget 91:1 Generellt statsbidrag till kommuner och landsting.

Utöver dessa omfördelningar och satsningar som påverkar anslaget 91:1 Generellt bidrag till kommuner och landsting föreslår motionärerna reformer som påverkar kommunernas inkomster och därför regleras mot statsbidraget till kommunerna i enlighet med finansieringsprincipen. Nettoeffekten av dessa förslag är en ekonomisk förstärkning för kommunerna på motsvarande 231 miljoner kronor. Anslaget 91:1 föreslås därför minskas med samma belopp.

Sammantaget föreslår Folkpartiet liberalerna i motion 2000/01:Fi211 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) en minskning av utgifterna på utgiftsområde 25 för 2001 med 3 816 miljoner kronor (yrkande 10). Nivån på de generella statsbidragen föreslås minskas med 1 840 miljoner kronor till följd av att man förespråkar att kostnaderna för assistansersättningen överförs till staten. Motionärerna avvisar den s.k. kommunakuten och föreslår att ett särskilt anslag på 90 miljoner kronor för insatser mot hiv/aids i storstäderna inrättas. Anslaget 91:2 Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting föreslås därför minskas med 1 976 miljoner kronor.

Regeringens och motionärernas förslag inom utgiftsområde 25 sammanfattas i nedanstående tabell.

25 Allmänna bidrag till kommuner

Belopp i 1 000-tal kronor

Anslag	Regering- ens förslag	m	kd	c	fp
91 1 Generellt statsbidrag till kommuner och landsting	78 105 500	-4 000 000	+5 376 000	+2 835 200	-1 840 000
91 2 Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting	2 066 200	-2 066 200		-2 066 200	-1 976 200
91 3 Statligt utjämningsbidrag till kommuner och landsting	19 190 233				
91 4 Bidrag till Rådet för kommunal redovisning	700				
Övriga neutraliseringar	0	+51 348 000			
Summa för utgiftsområde 25	99 362 633	+45 281 800	+5 376 000	+769 000	-3 816 200

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet vill understryka det som i propositionen sägs om att den förda ekonomiska politiken i hög grad bidragit till att det under de senaste åren varit möjligt att tillföra kommuner och landsting betydande ökning av statsbidragen. Beslutade och föreslagna tillskott innebär således – i förhållande till 1996 års nivå – en ökning av resurserna med 24 miljarder kronor 2001. Riksdagen har också beslutat att den skuld på drygt 4 miljarder kronor som kommunerna har till staten inom kommunkontosystemet skall avskrivas (bet. 2000/01:FiU11). Utskottet kan konstatera att utvecklingen av den kommunala ekonomin är starkt beroende av den samhällsekonomiska utvecklingen liksom av det statsfinansiella läget. I samband med den kraftfulla saneringen av de offentliga finanserna har en varaktigt låg inflation och låga räntor etablerats. Detta har i sin tur befrämjat tillväxten inom den privata sektorn. Med den kraftiga tillväxten har också kommunsektorns ekonomi förbättrats genom en väsentlig förstärkning av skatteunderlaget.

I motionerna från Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna och Folkpartiet liberalerna framhåller motionärerna tillväxtens och sysselsättningsutvecklingens stora betydelse för kommunernas och landstingens inkomster. Som utskottet ovan berört är detta samband i och för sig uppenbart eftersom huvuddelen av kommunsektorns inkomster kommer från kommunalskatten och denna i princip helt baseras på en beskattning av hushållens arbetsinkomster. I sin bedömning av den kommunala ekonomins utveckling de närmaste åren anger regeringen att den ökning av skatteinkomsterna som följer av den förbättrade ekonomiska utvecklingen samt de ökade statsbidragen ger

utrymme för en ökning av de kommunala konsumtionsutgifterna med i genomsnitt cirka en procent per år perioden 2000–2003. Denna utveckling är mycket välkommen och illustrerar enligt utskottet väl tillväxtens betydelse för den kommunala ekonomin.

Genom att skatteinkomsterna utvecklas på ett positivt sätt finns enligt utskottet bättre allmänna förutsättningar för kommuner och landsting att klara balanskravet och samtidigt fortsätta att tillgodose angelägna behov inom i första hand områdena skola, vård och omsorg. Ett resurstillskott på 9 miljarder kronor tillförs under perioden 2001–2004 för att förbättra primärvård, psykiatri och äldreomsorg. Regeringen har nyligen presenterat en nationell handlingsplan för hur resurstillskottet skall användas för att förbättra kvalitet och tillgänglighet för hälso- och sjukvården. Huvuddelen av dessa medel kommer att tillföras kommuner och landsting via det generella statsbidraget. Under 2001 uppgår tillskottet till 950 miljoner kronor. Regeringen gör också en satsning på skolan genom ett riktat bidrag som successivt ökar för att uppgå till 5 miljarder kronor 2006. Efter fem år skall bidraget infogas i det generella statsbidraget. Avsikten med bidraget är att förbättra skolans förutsättningar att höja resultatet i förhållande till de mål som uttrycks i läroplaner och kursplaner genom att tillföra mer personal.

Moderata samlingspartiet föreslår i sitt budgetalternativ mycket omfattande skattesänkningar som till största delen direkt påverkar de kommunala skatteinkomsterna. Moderata samlingspartiet kompenserar kommunerna för skattebortfallet genom att utgifterna inom utgiftsområde 25 höjs med drygt 51 miljarder kronor. Den sammantagna ökningen av bidragen till kommunerna uppgår emellertid till drygt 45 miljarder kronor eftersom Moderata samlingspartiet föreslår dels att det generella statsbidraget sänks med 4 miljarder kronor, dels att anslaget för särskilda insatser i vissa kommuner och landsting på ca 2 miljarder kronor tas bort. Utskottet noterar att den sammantagna effekten av de moderata förslagen således blir minskade resurser för kommuner och landsting. Enligt utskottets uppfattning skulle skattesänkningar enligt den moderata modellen dessutom innebära fördelningspolitiska effekter som är oacceptabla, varför de avvisas av utskottet.

Även i Kristdemokraternas budgetalternativ föreslås skattesänkningar som påverkar de kommunala skatteinkomsterna med betydande belopp. Genom en förändring av grundavdraget kan de kommunala inkomsterna beräknas minska med ca 17 miljarder kronor 2001. För detta och andra liknande bortfall skall kommuner och landsting enligt motionärerna kompenseras fullt ut genom att lika stora belopp tillgodoräknas dem från inkomstitel 1111 Fysiska personers inkomstskatt. Även i Centerpartiets och Folkpartiet liberalernas motioner föreslås skattesänkningar som innebär att kommunerna tappar mycket stora belopp. Kommunerna skall enligt motionärerna helt kompenseras för detta men compensationen föreslås göras genom nettoredovisning på inkomstitel 1111 Fysiska personers inkomstskatt. En sådan redovisning innebär dels att inkomstiteln skulle uppvisa stora och varaktiga minus, dels att kommensektorn tillförs medel utan att dessa behöver genomgå den vanliga

budgetbehandlingen i regering och riksdag, dels att statsbudgeten blir mer svårgenomtränglig. Det senare illustreras inte minst av att jämförelser mellan oppositionspartiernas budgetförslag lätt blir missvisande. Om alla oppositionspartier redovisat på samma sätt som Moderata samlingspartiet, dvs. i enlighet med budgetlagens principer, skulle resultatet i stället bli att alla föreslår betydligt högre anslag till kommunerna än regeringen. Redovisat på detta sätt föreslår Kristdemokraterna en ökning med 42,5 miljarder kronor, Centerpartiet 16,9 miljarder kronor och Folkpartiet liberalerna 11,8 miljarder kronor mer än regeringen. Även om en sådan redovisning är enhetlig för alla partierna ger den ändå en svårtolkad bild av partiernas politik gentemot kommunsektorn. De ökade anslagen är i huvudsak en spegling av i vilken utsträckning partiernas olika skatteförslag måste uppvägas av bidrag till kommunerna som kompensation för skattebortfallet. Samtliga oppositionspartier ställer sig bakom den s.k. finansieringsprincipen. Förslag i motionerna som påverkar den kommunala verksamheten neutraliseras genom förändringar av statsbidragen. En mer rättvisande bild av partiernas förslag till resurstilldelning till kommunsektorn ges i stället om alla neutraliseringar rensas bort. Då framträder i stället de verkliga resursförändringar som respektive parti föreslår. Moderata samlingspartiet föreslår en sänkning av bidragen till kommunerna med 6,1 miljarder kronor och Folkpartiet liberalerna en sänkning med 2 miljarder kronor. Folkpartiet avvisar dessutom förslaget att kommunernas skuld till staten i kommunkontosystemet avskrivs. Detta innebär i praktiken att Folkpartiet reducerar kommunsektorns resurser med ytterligare ca 4 miljarder kronor. Kristdemokraterna föreslår ökade bidrag till kommunerna med 3,5 miljarder kronor och Centerpartiet en ökning med 1 miljard kronor.

Moderata samlingspartiets förslag innebär en kraftig resursminskning för kommunsektorn. Även Folkpartiet liberalerna föreslår en kraftig minskning av resurserna till kommunsektorn. Kristdemokraterna föreslår en ökning av statsbidraget till kommuner och landsting men understryker i sin motion att denna ökning är tillfällig.

Även om en förbättring av kommunsektorns ekonomi i stort kan förutses för de närmaste åren är utskottet väl medvetet om att vissa kommuner och landsting under en övergångsperiod kommer att ha en svår ekonomisk situation. Utskottet delar därför regeringens bedömning att det finns behov av särskilda medel för att bl.a. stödja kommuner med stora åtaganden för boendet. Utskottet kan följaktligen inte ställa sig bakom de krav som i motioner från Moderaterna, Centerpartiet och Folkpartiet reses på att avskaffa anslaget 91:2 Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting. Utskottet kan i likhet med regeringen konstatera att det finns ett antal kommuner och landsting som till följd av främst strukturella orsaker har hamnat i en särskilt svår ekonomisk situation och därför har svårigheter att klara balanskravet. Dessa problem kan på kort sikt knappast lösas inom ramen för det kommunala utjämnningssystemet. Det är mot denna bakgrund som det kan finnas behov av medel för särskilt stöd. För att bedöma behovet av stöd och vilka villkor som skall ställas måste en individuell prövning göras i varje enskilt

fall, vilken innefattar en ingående analys av den sökande kommunens eller landstingets ekonomiska situation och en överläggning med kommunen/landstinget om vilka åtgärder som bör vidtas. För att bereda ansökningar om stöd inrättade regeringen Kommundelegationen. Grunderna för bidragsgivningen finns fastlagda i delegationens direktiv.

Vad gäller krav i motion Fi617 (kd) om kortsiktigt ökade bidrag till kommunsektorn vill utskottet framföra att i takt med att ekonomiskt utrymme skapats under 1990-talets andra hälft har förstärkningar av vården, skolan och omsorgen haft högsta prioritet. Jämfört med 1996 års nivå har kommunsektorn tillförts medel som 2001 innebär en nivåhöjning av de årliga bidragen med ca 24 miljarder kronor och tillskotten beräknas framgent öka ytterligare. Den långsiktiga prioriteringen av kommuner och landsting fortsätter framöver bl.a. genom den nationella handlingsplan för utveckling av hälso- och sjukvården och den skolsatsning som riksdagen nyligen fattat beslut om. Utskottet ställer sig mot denna bakgrund inte bakom motionärernas förslag.

Utskottet tillstyrker med det anförda regeringens förslag till anslag inom utgiftsområde 25 (punkt 2). Beträffande punkt 1 om användningen av anslaget 91:2 Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting tillstyrker utskottet regeringens förslag med det tillägg som redovisats i avsnitt 5 Hivpreventivt arbete i storstadsregionerna.

Motionerna Fi211 (fp) yrkande 10, Fi610 (c) och Fi617 (kd) yrkandena 1 och 8 avstyrks av utskottet.

8. Kommunal näringsverksamhet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsförslag om begränsningar i den kommunala bolagsverksamheten m.m.

Jämför reservationerna 9 (m), 10 (kd) och 11 (fp).

Motionerna

I motion 2000/01:K344 av Per Westerberg m.fl. (m) framhålls att kommuner inte skall bedriva näringsverksamhet. Motionärerna anser att de verksamheter som i dag drivs i bolagsform bör privatiseras eller avvecklas. Sådana förändringar innebär dock stora omvandlingsprocesser och måste skötas med stor varsamhet. Motionärerna framhåller att kommunala medel som inte utsätts för konkurrens används mindre effektivt och bidrar till att fördyra kommunens service och tjänster. Inom områden som tidigare varit starkt reglerade, t.ex. energi- och bostadsområdena, har riskerna med att driva kommunal verksamhet ökat framhåller motionärerna. Detta har bl.a. visat sig i form av företag som gått i konkurs. Riksdagen bör tillkännage ovanstående för regeringen (yrkande 2). I motion 2000/01:N210 av Bo Lundgren m.fl. (m) begärs också

ett tillkännagivande om konkurrensutsättning och försäljning av kommunala och landstingskommunala företag och verksamheter (yrkande 1).

I motion 2000/01:Fi617 av Per Landgren m.fl. (kd) anförs att kommuner inte skall konkurrera ut företag. Kommunala bolag bör i princip avvecklas på marknader där privata företag konkurrerar eller skulle kunna konkurrera. Förutsättningen är att det gemensamma bästa inte talar för ett kommunalt ägande. Det är också viktigt att kommunal näringsverksamhet inte strider mot lagen. Motionärerna anser också att det är viktigt att stödja företagandet genom t.ex. upphandlingsrutiner och etableringsregler. Detta bör tillkännages regeringen (yrkande 5). I motion 2000/01:Fi209 av Alf Svensson m.fl. (kd) finns ett yrkande med samma innebörd (yrkande 11).

I motion Fi617 av Per Landgren m.fl. (kd) begärs också ett tillkännagivande om konkurrensutsättning och effektivitet inom vård och omsorg (yrkande 6). Motionärerna är öppna för en större mångfald med offentlig och solidarisk finansiering som grund. Konkurrensutsättning är ett medel för att skapa och stimulera effektivt utnyttjande av begränsade resurser, stimulera till nytänkande och bidra till god kvalitet samt ge patienterna ökad valfrihet. Kraven på vårdens höga kvalitet och lika villkor skall fortsätta att vara desamma oavsett om vården ges i offentlig eller privat regi.

I motion 2000/01:Fi613 av Karin Pilsäter och Lars Leijonborg (båda fp) framhålls att de kommunala bolagen i första hand bör avvecklas (yrkande 2). Kommuner skall av flera skäl inte ge sig in på områden där det privata näringslivet väl kan svara för de behov det handlar om. Kommunala företag har ofta ett ojämnt övertag gentemot privata konkurrenter, och bolagsformen försvårar i praktiken allmänhetens demokratiska insyn. Motionärerna framhåller att kommunerna dels skall koncentrera sin verksamhet till det som kan anses vara kärnverksamhet, dels att kommunal verksamhet i allmänhet skall bedrivas i förvaltningsform och endast undantagsvis i bolagsform. Detta bör tillkännages för regeringen. I samma motion begärs också ett tillkännagivande om en översyn av de kommunala koncernbildningar som i vissa fall enligt motionärerna förefaller göra transaktioner enbart i syfte att undvika skatt (yrkande 4).

I motion 2000/01:Fi612 av Ingemar Josefsson m.fl. (s) framförs att det finns en risk för att den våg av privatiseringar som går genom landets borgerligt styrda kommuner och landsting kostar mer än de smakar. Motionärerna är inte principiellt emot att alternativ skapas och att verksamheter sköts på entreprenad. Det finns dock exempel på att privatiseringar inneburit att personalen fått väsentligt sämre arbetsvillkor, arbetstider och pensionsvillkor. Detta är enligt motionärerna naturligtvis oacceptabelt. När nu privatiseringsraseriet är i gång är det viktigt att vara vaksam och följa upp kostnaderna för privatiseringarna anför motionärerna. Detta bör tillkännages för regeringen.

Finansutskottets ställningstagande

I motionerna Fi613 (fp) och Fi617 (kd) framförs att kommuner i princip inte skall driva verksamhet i bolagsform och i motion SK344 (m) framhålls att

kommuner inte alls skall bedriva näringsverksamhet. Yrkanden med samma innebörd har behandlats flera gånger tidigare, senast i betänkande 2000/01:KU6 där konstitutionsutskottet anförde följande:

Beträffande *omfattningen av kommunal affärsverksamhet och formen för kommunal verksamhet* har utskottet inte skäl att nu göra någon annan bedömning än den i betänkande 1998/99:KU24. Utskottet anser alltså dels att det inte finns skäl att införa regler som förbjuder eller begränsar kommunala företag, dels att den kommunala verksamheten bör bedrivas i nämndform i största möjliga utsträckning, dock att det också kan finnas skäl som talar för bolagsformen. Utskottet anser vidare att det inte finns skäl att föreslå ändringar i kommunallagen om inskränkningar i rätten att bilda bolag eller om avveckling av kommunala bolag och att det inte behövs några ytterligare preciseringar av kommunallagens regler om den kommunala kompetensen beträffande kommunal näringsverksamhet. Rådet för konkurrens på lika villkor mellan offentlig och privat sektor väntas lämna sin slutrapport före årets slut. Därtill kommer att en departementspromemoria väntas komma att behandla de frågor som i sammanhanget gäller konkurrenslagen. Motionerna ger enligt utskottets mening inte anledning att nu förorda några ändringar i vad som gäller till skydd för näringsfriheten och en effektiv konkurrens.

Finansutskottet ställer sig bakom dessa bedömningar.

I motion Fi617 (kd) begärs ett tillkännagivande om konkurrensutsättning och effektivitet inom vård och omsorg. Utskottet noterar att den kommunala verksamheten redan i dagsläget i hög grad är utsatt för konkurrens och att det visar sig att den ofta klarar sig utmärkt i konkurrensen med privata alternativ. Utskottet anser inte att privata driftslösningar är ett självändamål men vill samtidigt betona att entreprenader under bestämda förutsättningar kan vara ett komplement till kommunal verksamhet i egen regi. Till förutsättningarna hör bl.a. att finansieringen skall ske från den offentliga sektorn, att servicen skall tillhandahållas rättvist och att verksamheten skall bedrivas under demokratisk kontroll. Utskottet delar inte tron att privata verksamhetsformer automatiskt är överlägsna verksamhet i allmän regi. Utskottet ser i stället betydande risker för försämrad kvalitet, ökad segregering och minskat inflytande för dem som är direkt berörda av verksamheten i fråga.

Finansutskottet anförde i betänkande 2000/01:FiU9 s. 8 att ”kommuner och landsting inom ramen för nuvarande regelsystem skall ha frihet att organisera sin verksamhet efter de förutsättningar som råder. Den nuvarande ordningen fungerar enligt utskottets mening i allt väsentligt på ett tillfredsställande sätt.” Utskottet ser ingen anledning att ändra denna bedömning. När det gäller de kommunala bolagens förhållande till skattelagstiftningen vill utskottet framhålla att kommunala bolag givetvis skall behandlas på samma sätt som privata bolag.

Utskottet håller med motionärerna i motion Fi612 (s) att privatisering av den kommunala verksamheten kan ha lett till kostnadsökningar och kvalitetsförsämringar. Varje förändring av verksamheten bör dock enligt utskottets mening bedömas från sina egna förutsättningar. Det kan också konstateras att denna typ av frågor väckt stor uppmärksamhet i den allmänna debatten och man kan därför utgå från att man såväl inom Regeringskansliet, kommuner

och landsting som inom forskning, fackliga organisationer och branschorganisationer kommer att belysa denna typ av frågor både på ett mer generellt plan och utifrån speciella aspekter.

Utskottet avstyrker med det ovan anförda motionerna [K344 \(m\) yrkande 2](#), [Fi209 \(kd\) yrkande 11](#), [Fi612 \(s\)](#), [Fi613 \(fp\) yrkandena 2 och 4](#), [Fi617 \(kd\) yrkandena 5 och 6](#) samt [N210 yrkande 1](#). ~~[Fi210 \(e\) yrkande 11](#), [Fi617 \(kd\) yrkande 3](#) och [Sk310 \(m\) yrkande 1](#).~~

9. Kommunalt självstyre

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker tre motionsyrkanden om specialdestinering av bidrag, utjämningsavgift m.m. som motionärerna anser begränsar den kommunala självstyrelsen.

Jämför reservationerna 12 (m), 13 (kd) och 14 (c).

Motionerna

I motion *2000/01:Fi210* av Lennart Daléus m.fl. (c) anføres att regeringen nu mer och mer återgår till detaljerade specialdestineringar i statsbidragssystemet. Detta illustreras bl.a. av regeringens förslag till skolsatsning och ersättning till kommuner som inför maxtaxa. Motionärerna vill slå vakt om det kommunala självstyret och tilldela kommunerna utökade medel utan att detaljreglera deras användning. Vad som anförts om specialdestineringar bör tillkännages för regeringen (yrkande 11).

I motion *2000/01:Sk310* av Henrik Westman (m) begärs ett tillkännagivande om det kommunala självstyret (yrkande 1). Motionären anser att dagens system med mellankommunal utjämningskatt, s.k. Robin Hood-skatt, är ett exempel på statens övergrepp på det kommunala självstyret. Det parti som föreslår väljarna en ändrad skattesats och får gehör för den skall utan statens sanktioner kunna ändra densamma, anför motionären.

I motion *2000/01:Fi617* av Per Landgren m.fl. (kd) anføres att den kommunala självstyrelsen tenderar att urholkas i takt med att en övervältring av ansvar för såväl finansiering som verksamhet från stat till kommun ökar. Kommunalt självstyre som sätter människan i centrum är en grundbult för att forma ett tryggt samhälle för alla. Kommunsektorn måste därför ges möjlighet att verka i enlighet med den frihetsidé som det kommunala självstyret utgör. Detta bör tillkännages för regeringen (yrkande 3).

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet vill framhålla att den kommunala självstyrelsen är en mycket viktig princip. Den kan emellertid inte tillåtas hindra att riksdagen för att stimulera en önskvärd utveckling i vissa fall ger bidrag till avgränsade ändamål. Utskottets grundinställning är att avvägningen av uppgiftsfördelningen mellan den

statliga och kommunala nivån är en praktisk fråga där beslut får fattas från fall till fall i samband med att respektive verksamhetsområde tas upp till utvärdering och omprövning. Beträffande den föreslagna skolsatsningen vill utskottet framhålla att ökad personalitet i skolan är en angelägen uppgift. Att sedan efter fem år överföra medlen för skolsatsningen till det generella statsbidraget är enligt utskottet en rimlig avvägning. Maxtaxan inom barnomsorgen är enligt utskottets uppfattning inte en övervältring av uppgifter till kommunerna utan snarare att betrakta som ett erbjudande om stöd till de kommuner som genomför reformen. Utskottet avstyrker därmed motionerna Fi210 (c) yrkande 11 och Fi617 (kd) yrkande 3.

I motion Sk310 (m) hävdas att det som motionären kallar Robin Hood-skatt innebär ett övergrepp på det kommunala självstyret. Utskottet vill för det första framhålla att någon ”mellankommunal utjämningskatt” inte existerar, men att utskottet utgår från att motionären syftar på de avgifter som kommuner med en skattekraft som överstiger riksgenomsnittet betalar i en del av utjämningsystemet, nämligen inkomstutjämningsen. Utskottet anser att dagens utjämningsystem är väl förenligt med den kommunala självstyrelsen. För många kommuner med låg skattekraft är bidragen från inkomstutjämningsen i själva verket en förutsättning för att principen om kommunalt självstyre skall ges en reell innebörd. Utan dessa bidrag vore det omöjligt för många kommuner att upprätthålla en nivå på den kommunala servicen i paritet med landet i övrigt.

Utskottet avstyrker därmed motion Sk310 (m) yrkande 1.

10. Pensionsavsättningar i kommunerna

Utskottets förslag i korthet

Med hänvisning till pågående utredning avstyrker utskottet motionsförslaget.
Jämför reservation 15 (fp).

Motionen

I motion 2000/01:Fi613 av Karin Pilsäter och Lars Leijonborg (båda fp) begär motionärerna en utredning om pensionsavsättningar i kommuner med stor förmögenhet (yrkande 3). I dag tvingar kommunallagen kommunerna att göra pensionsavsättningar även när befintliga tillgångar väl svarar mot pensionsåtagandena. Det är rimligt enligt motionärerna att det finns regler som motverkar att kommuner på ett ansvarslost sätt använder engångsintäkter för att finansiera permanenta åtaganden. Det finns däremot ingen anledning att kommuner skall ha stora förmögenhetsmassor.

Finansutskottets ställningstagande

Beträffande begäran i motion Fi613 (fp) om en utredning av pensionsavsättningar i kommuner med stor förmögenhet vill utskottet peka på att utredningen Översyn av kommunernas och landstingens ekonomiska förvaltning (dir. Fi 2000:30) beräknas avsluta sitt arbete den 31 oktober 2001. Utredningen skall bl.a. "undersöka konsekvenserna av att tillåta kommuner och landsting som medvetet har byggt upp ett avsevärt eget kapital att ett enskilt år göra avsteg från kravet på en budget i balans. Utredaren skall även undersöka möjligheterna att på annan grund medge att kommun eller landsting som byggt upp reserver kan ta dessa i anspråk." Vidare framgår av direktiven att utredaren skall "följa och analysera utvecklingen av kommunernas och landstingens förvaltning av medel för pensionsåtaganden". Utredaren är också fri att "lämna andra förslag till förändringar av 8 kapitlet i kommunallagen som främjar en god ekonomisk hushållning i kommun och landsting". Utskottet ser inte mot denna bakgrund behov av att riksdagen begär en särskild utredning som motionärerna föreslår varför motion Fi613 (fp) yrkande 3 avstyrks av utskottet.

11. Kostnader för socialbidrag

Utskottets förslag i korthet

Med hänvisning till att regeringen beräknar att lägga en proposition i ämnet under våren avstyrker utskottet motionsförslaget.
Jämför reservation 16 (fp).

Motionen

I motion 2000/01:Fi613 av Karin Pilsäter och Lars Leijonborg (båda fp) framhålls att socialbidragen utgör en stor belastning för kommunernas ekonomi. Motionärerna anför att staten och kommunerna bör ha ett gemensamt ansvar för och ett gemensamt intresse av att människor kommer ur bidragssystemen och får jobb och lön. Stat och kommuner bör därför dela på kostnaderna för socialbidragen. Ett underlag för en sådan reform bör tas fram (yrkande 5).

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet vill framhålla att socialtjänstutredningen i augusti 1999 lämnade sitt slutbetänkande Socialtjänst i utveckling (SOU 1999:97) till regeringen. I utredningens uppdrag ingick att analysera eventuella behov av att förändra principerna för socialtjänstens finansiering för att få till stånd en mer långsiktig stabilitet i resurserna inom socialtjänstens omsorgsområden. Några konkreta förslag till ändrad finansiering lades inte fram. Däremot diskuterades behovet av ett ökat statligt ansvar för socialbidragskostnaderna. Utrednings-

förslaget är remissbehandlat, och en proposition planeras att lämnas till riksdagen under våren 2001.

Utskottet ser inte skäl att föregripa regeringens ställningstagande och avstyrker därmed motion Fi613 (fp) yrkande 5.

12. Taxe- och avgiftsnivåer

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsyrkandet om en utredning av möjligheten att inrätta ett organ med uppgift att bevaka kommunernas brukaravgifter.

Motionen

I motion 2000/01:Fi603 av Harald Bergström m.fl. (kd) anförs att det skall vara en principiell skillnad mellan skatter och avgifter. En skatt är generell och används till finansiering av gemensamma angelägenheter medan en avgift däremot skall täcka en viss speciell kostnad. I samband med kommunala ”monopol”, t.ex. för vatten och avlopp, energileveranser och avfallshämtning, får vi dock enligt motionärerna inte sällan anledning att fundera på om avgiften för en tjänst eller service till en del blir ett slags smygskatt. Motionärerna anser att regeringen bör utreda möjligheterna att skapa ett organ där granskningsfunktioner kan samlas och expertis byggas upp som regelbundet kan följa och redovisa taxe- och avgiftsnivåernas utveckling. Detta bör tillkännas för regeringen.

Finansutskottets ställningstagande

Kommunerna har stor frihet att finansiera t.ex. vatten och avlopp genom skatter, avgifter eller en kombination av dessa. Om kommunen väljer att finansiera sådana utgifter med avgifter måste dessa i sin helhet användas till avsett ändamål. Det är en fråga för den kommunala revisionen att detta efterlevs. Avgifterna kan variera mellan kommuner bl.a. genom skillnader i geografiska avstånd och bebyggelse men också genom att kommunerna kan ha olika blandning av finansieringskällor. Utskottet anser att system med stor kommunal frihet fungerar tillfredsställande och ställer sig inte bakom motionärens förslag.

Utskottet avstyrker därmed motion Fi603 (kd).

13. Utjämning inom kommunerna

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionärens förslag.

Motionen

I motion 2000/01:Fi614 av Anders Ygeman (s) begärs ett tillkännagivande om behovet av reformerad lagstiftning för att garantera alla kommunmedborgare likvärdig service. I samband med att ett antal kommuner genomfört ”kommundelsreformer” och ”stadsdelsreformer” har även olika former av inomkommunala utjämningsystem fötts. Tanken med dessa är att alla medborgare skall garanteras likvärdig service, men den skall kunna erbjudas i enlighet med de lokala förutsättningarna. Utfallet av dessa system tycks dock enligt motionären systematiskt missgynna förorter och utsatta områden och därmed systematiskt gynna innerstäderna och välbeställda områden. Detta innebär att fördelningssystemet i praktiken begår våld på den lagfästa likställighetsprincipen. Det krävs konkreta åtgärder, anser motionären, för att klarlägga den verkliga situationen och säkerställa att kommunerna lever upp till likställighetsprincipen. Om en sådan belysning styrker bilden av den systematiska snedvridningen bör initiativ tas för att skärpa lagstiftningen, anser motionären.

Finansutskottets ställningstagande

Kommunerna har ansvar för att fördela resurserna inom sina egna gränser så att alla kommunmedborgare garanteras en likvärdig service. Någon form av fördelning inom kommunen äger rum oavsett om kommunen genomfört en stadsdelsreform eller inte. Utskottet anser givetvis att den lagfästa likställighetsprincipen skall följas men ser för närvarande inte behov av att utreda frågan eller begära förändrad lagstiftning.

Utskottet avstyrker därmed motion Fi614 (s).

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Utjämningsystemet (punkt 1) (m)

av Gunnar Hökmark, Lennart Hedquist, Fredrik Reinfeldt och Anna Åkerhielm (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen helt motionerna 2000/01:Fi208 yrkandena 28 och 29 och 2000/01:Fi605 samt delvis motionerna 2000/01:Fi602, 2000/01:Fi611 och 2000/01:Sk310 yrkande 2. Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Fi606, 2000/01:Fi613 yrkande 1, 2000/01:Fi617 yrkande 7, 2000/01:Ub808 yrkande 5, 2000/01:N268 yrkande 3 och 2000/01:N325 yrkande 3.

Ställningstagande

Vi anser att det inomkommunala utjämningsystemet är en tillväxtens fiende som drabbar samtliga landets kommuner. Detta eftersom det tagit bort alla incitament för kommunerna att själva påverka sin inkomstsituation genom en förhöjd skattekraft. De hårdast drabbade är tillväxtkommuner och aktiva glesbygdskommuner. Det inomkommunala utjämningsystemet har snart varit i kraft i nästan fyra år. De negativa effekterna av systemets grundkonstruktion visar sig alltmer. En allvarlig aspekt är självfallet att uppbyggnaden entydigt strider mot den svenska grundlagens lydelse att kommun endast får ta ut skatt för skötseln av sina uppgifter. Att ta ut skatt för skötseln av andra kommuners angelägenheter strider mot grundlagens entydiga lydelse.

Vi föreslår att det grundlagsvidriga inomkommunala utjämningsystemet avskaffas per den 1 januari 2003, dvs. vid den tidpunkt när riksdagen bör ha hunnit besluta om ett nytt system som stimulerar till ekonomisk tillväxt samtidigt som det ger tillräckliga bidrag till kommuner och landsting med för sina uppgifter otillräcklig skattekraft. Om möjligheter föreligger att ersätta dagens system tidigare bör detta emellertid självfallet ske.

Vi föreslår därför att en utredning tillsätts med uppdrag att skyndsamt presentera ett nytt bidragssystem för kommunsektorn. Den nya utredningen skall utforma ett system som tillgodoser följande:

- dagens tillväxtfientliga system skall ersättas med en ordning som tydligt belönar tillväxt och kostnadseffektivitet för alla kommuner och landsting

- dagens grundlagsvidriga system skall ersättas med ett system som respekterar den svenska grundlagen. Den kommunala självstyrelsen med bl.a. dess syn på den kommunala beskattningsrätten skall säkras. Det skall vara staten (och inte kommunsektorn) som ger bidrag till kommuner och lands-ting med för sina uppgifter otillräcklig skattekraft
- dagens ogenomträngliga system skall ersättas med ett enklare och mer genomskinligt system samtidigt som en översyn görs av vilka uppgifter som i framtiden bör ha en nationell finansiering.

För de två år dagens utjämningsystem förmodligen måste vara kvar i avvaktan på det nya förslår vi vissa nödvändiga förändringar. Inom ramen för en i grunden oförändrad utjämningsgrad måste inkomstutjämnningen ändras så att effekten av alla positiva, relativa förändringar i skattekraft får behållas till 100 %. Därmed skapas – i hjärt kontrast mot gällande ordning – ett kraftigt incitament för alla kommuner att vidta åtgärder som ger ekonomisk tillväxt genom lägre arbetslöshet och ökad förvärvsfrekvens.

Det är fullt möjligt att inom ramen för nuvarande system göra denna förändring i samband med slutavräkningen av skatteinkomsterna för 2000. Om denna bestämmelse gällt mellan åren 1998 och 1999 hade ca 130 kommuner som med dagens system fått sin ökade skattekraft konfiskerad i stället fått behålla denna. Kommuner som förlorar skattekraft föreslås få behålla sin nuvarande garanti och därmed påverkas inte deras intäktsnivå i systemet av förändringen utan de får fortsatt ett bidrag som även täcker bortfallet av skattekraft. Det underskott som uppstår i det inomkommunala utjämnings-systemet föreslår vi i stället finansieras genom att det generella invånarrelaterade bidraget justeras (motsvarande ca 75 kr per invånare). Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framfört här.

Med det anförda förslår vi att riksdagen helt bifaller motionerna Fi208 (m) yrkandena 28 och 29 och Fi605 (m) samt delvis bifaller motionerna Fi602 (m), Fi611 (m) och Sk310 yrkande 2 (m) och avslår övriga här aktuella motionsyrkanden.

2. Utjämningsystemet (punkt 1) (kd)

av Mats Odell och Per Landgren (båda kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2000/01:Fi606 och 2000/01:Fi617 yrkande 7 samt avslår motionerna 2000/01:Fi208 yrkandena 28 och 29, 2000/01:Fi602, 2000/01:Fi605, 2000/01:Fi611, 2000/01:Fi613 yrkande 1, 2000/01:Sk310 yrkande 2, 2000/01:Ub808 yrkande 5, 2000/01:N268 yrkande 3 och 2000/01:N325 yrkande 3.

Ställningstagande

Målet bakom det kommunala utjämningsystemet är att alla kommuner och landsting/regioner skall ha likvärdiga förutsättningar för sin verksamhet och service oberoende av skattekraft och opåverkbara strukturella kostnader. Detta mål ställer vi kristdemokrater oss bakom. Däremot hör rimliga skillnader i servicenivå, servicestandard, effektivitet och skattesats till den kommunala självstyrelsen och skall således inte kompenseras. Medborgarna skall själva avgöra detta genom demokratiska val av partier som förordar olika lösningar eller genom den enskildes val av bostadsort. Systemet skall förena en långtgående strukturell utjämning med starka incitament för tillväxt och förnyelse. Det skall stödja och driva på en stark och solidarisk ekonomisk utveckling i hela landet. Utjämningsystemet måste dessutom vara tillgängligt, begripligt och demokratiskt förankrat hos kommuner, landsting och medborgare. Det skall vara möjligt för kommuner och landsting att kunna parera t.ex. befolkningsförändringar genom att styra och förändra verksamhet och ekonomi utan att behöva överraskas av det ekonomiska utfallet i utjämningsystemet.

Regeringen beslöt i juni förra året att tillsätta dels en delegation med uppgift att följa upp och utvärdera utjämningsystemet, dels en expertgrupp med uppgift att förenkla och göra systemet mer stabilt. Vi är kritiska mot att delegationen inte blev parlamentariskt sammansatt. Uppdragen kan knappast med stöd av direktiven betecknas som obetydliga och en såväl politiskt som geografiskt bredare sammansättning hade varit att föredra framför nuvarande besättning från Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Att helt avskaffa den pomperipossaliknande effekten borde ha varit en prioriterad uppgift. Varken utredningen eller regeringen har, enligt viktiga remissinstanser till framlagda förslag, kunnat lösa den oönskade effekten. Regeringen bör snarast tillsätta en ny utredning med uppdrag att utreda förutsättningarna för ett statligt utjämningsystem där den pomperipossaliknande effekten helt kan elimineras.

Vidare bör träffsäkerheten i kostnadsutjämningsystemet radikalt förbättras. Vi anser dessutom av principiella skäl att en övergång från inomkommunal till statlig inkomstutjämning bör prövas. Vår mening är att nuvarande ordning med inomkommunal utjämning går emot grundlagens intentioner med den kommunala självstyrelsen, lokaliseringsprincipen och den kommunala beskattningsrätten. Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framfört här.

Med det anförda föreslår vi att riksdagen bifaller motionerna Fi606 (kd) och Fi617 (kd) yrkande 7 och avslår övriga här aktuella motionsyrkanden.

3. Utjämningsystemet (punkt 1) (fp)

av Bo Könberg (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2000/01:Fi613 yrkande 1 och 2000/01:N268 yrkande 3 och avslår motionerna 2000/01:Fi208 yrkandena 28 och 29, 2000/01:Fi602, 2000/01:Fi605, 2000/01:Fi606, 2000/01:Fi611, 2000/01:Fi617 yrkande 7, 2000/01:Sk310 yrkande 2, 2000/01:Ub808 yrkande 5 och 2000/01:N325 yrkande 3.

Ställningstagande

Folkpartiet anser att människor skall ha samma möjligheter att kunna erhålla grundläggande kommunalt finansierad service oavsett var man råkar bo. Det är därför högst rimligt med ett system för utjämning av de kommunalekonomiska förutsättningarna. Däremot undergräver en långtgående och felaktigt utformad inkomstutjämning den kommunala självstyrelsen och tar bort alla ekonomiska incitament för kommunen att anstränga sig vad gäller förutsättningarna för människor och företag i kommunen. Med nuvarande inkomstutjämningsystem uppnås en utjämnings effekt på mellan 99 och 102 %. För några kommuner uppstår den s.k. pomperipossaeffekten, dvs. vid en ökning av skatteunderlaget får kommunen betala en avgift som är större än ökningen av skatteinkomsterna. Detta missförhållande bör enligt vår mening åtgärdas genom en sänkning av utjämningsgraden.

Systemet för kostnads- och inkomstutjämning är oöverskådligt och visar att slutresultatet för den enskilda kommunen kan bli starkt beroende av hur en viss enskild faktor faller ut. Det är därför ingen slump att det pågår en ständig politisk kamp om de ingående faktorerna. Mot bakgrund av den förödande metodkritik som framförts är det dags att renodla systemet och minska antalet faktorer i stället för att utveckla genom att ytterligare inveckla systemet. Jag vill ha ett nytt system, där utjämnningen grundas på strukturella faktorer för både kostnader och inkomster, vilket kan medföra att kommuner med högre skattekraft men också höga strukturella kostnader i högre utsträckning kan klara dessa själva. Inriktning på utjämning kan då bli betydligt färre och mer renodlade och strukturella faktorer.

Jag anser därför att en ny utredning av utjämningsystemet skall inriktas på att forma systemet med förklarande faktorer i stället för den kommitté som nu skall fortsätta med det nuvarande systemet. Detta anser jag skulle kunna leda till ett system som är enklare, överskådligare, mer förutsägbart och genomskinligt. Samtidigt kan vi nå en utjämning av de kostnader som de facto är dels kommunalt ansvar, dels i praktiken opåverkbara. Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framfört i reservationen.

Med det anförda föreslår jag att riksdagen bifaller motionerna Fi613 (fp) yrkande 1 samt N268 (fp) yrkande 3 och avslår övriga här aktuella motionsyrkanden.

4. Kommunkontosystemet och konkurrensneutraliteten (punkt 3) (m, kd)

av Mats Odell (kd), Gunnar Hökmark (m), Lennart Hedquist (m), Fredrik Reinfeldt (m), Per Landgren (kd) och Anna Åkerhielm (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen helt motionerna 1999/2000:Fi54 yrkandena 2–4, 1999/2000:Fi55 yrkandena 3–5, 2000/01:Fi609 och 2000/01:Fi617 yrkande 2. Riksdagen bifaller delvis motionerna 1999/2000:Fi56 yrkandena 7 och 8, 2000/01:Fi601 och 2000/01:Fi604 samt avslår motion 1999/2000:Fi57 yrkande 4.

Ställningstagande

Kommunkontosystemets huvuduppgift är att skapa konkurrensneutralitet mellan externt upphandlad verksamhet och kommunernas egenregiverksamhet. Systemet ersätter den mervärdesskatt som primärkommuner och lands- ting erlägger som en del av priset vid upphandling av externa tjänster.

Utredningen SOU 1999:133 Kommunkontosystemet och rättvisan – momsen, kommunerna och konkurrensen hade som särskild uppgift att undersöka förekomsten och omfattningen av konkurrensnedvridande effekter av kommunkontosystemet. Utredningen uppmärksamade därvid att frånvaron av mervärdesskatteplikt inom bl.a. vård, omsorg och skola allvarligt störde marknadens funktionssätt och missgynnade privata leverantörer av sådana tjänster. Enligt vår mening är det angeläget att mervärdesskatteplikten blir så likformig som möjligt, oavsett om tjänsterna erbjuds genom det allmänna eller av näringsdrivande rättssubjekt. Under alla omständigheter får reglerna inte vara så utformade att de missgynnar näringsverksamhet. Utredningen anvisar också som huvudalternativ att regeringen skall verka för en ändring av EU:s gemensamma mervärdesskatte regler. En sådan ändring skulle ge möjlighet att mervärdesskattebelägga nu skattebefriade områden, vilket innebär avdragsrätt för ingående skatt. Regeringen har i proposition 1999/2000:115 utlovat att återkomma med ett uppdrag om att analysera systemets effekter när det gäller konkurrensneutraliteten. Detta anser vi vara uppenbart otillräckligt. Som visats under remissbehandlingen kan det finnas möjligheter redan med nu gällande gemenskapsrätt på mervärdesskatteområdet att skattebelägga vissa privata rättssubjekt inom tjänstesektorn. En statlig utredning bör därför tillsättas snarast med enda uppgift att utreda möjligheter-

na att inom nuvarande rättsliga ramar mervärdesskattebelägga ovan berörd verksamhet.

Vi menar också att Sverige skall försöka påskynda EU:s arbete med en hel eller delvis modernisering av de gemensamma mervärdesskattereglerna. En sådan behövs för att säkra utvecklingen inom tjänstebanscher, och därmed en långsiktig samhällsekonomisk effektivitet. Sverige måste enligt vår mening med kraft under sitt ordförandeskap första hälften av 2001 arbeta för att dessa frågor på nytt tas upp inom EU och får en lösning som ger konkurrensneutralitet mellan offentligt och privat driven verksamhet.

Detta är emellertid inte tillräckligt. Ett arbete med att förändra EU:s mervärdesskatte regler kan beräknas ta betydande tid i anspråk. De konkurrensproblem som redan föreligger motiverar därför att ansträngningar görs för att inom ramen för nuvarande regelverk åtgärda situationen. Om det skulle visa sig vara möjligt att mervärdesskattebelägga privat verksamhet som i dag är undantagen skulle de konkurrensnegativa effekterna kunna undanröjas på flera områden. Detta skulle kunna leda till resultat inom ett par år. Vi menar därför att regeringen bör tillsätta en ny utredning med enda uppgift att analysera möjligheterna att i enlighet med det sjätte mervärdesskattedirektivet (77/388/EEG) artikel 13 A. 2. a) uppställa sådana villkor för näringsdrivande rättssubjekt som medför att de skall omfattas av mervärdesskatteplikt. En eventuell framtida mervärdesskattebeläggning måste självfallet ha en sådan nivå och ges en sådan utformning att det fortsättningsvis föreligger full konkurrensneutralitet mellan verksamhet bedriven i privat regi och verksamhet bedriven av det allmänna.

För att garantera konkurrensneutraliteten mellan privat och offentlig vuxentandvård anser vi att folktandvården i avvaktan på en långsiktigt hållbar lösning snarast bör lyftas ur kommunkontosystemet. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

Med det anförda föreslår vi att riksdagen helt bifaller motionerna Fi609 (kd, m), Fi617 (kd) yrkande 2, 1999/2000:Fi54 (m) yrkandena 2–4, 1999/2000:Fi55 (kd) yrkandena 3–5 samt delvis bifaller motionerna Fi601 (m), motion Fi604 (m) och 1999/2000:Fi56 (fp) yrkandena 7 och 8 samt avslår motion 1999/2000:Fi57 (c) yrkande 4.

5. Kommunkontosystemet och konkurrensneutraliteten (punkt 3) (c)

av Lena Ek (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 5. Därmed bifaller riksdagen motion 1999/2000:Fi57 yrkande 4 och avslår motionerna 1999/2000:Fi54 yrkandena 2–4, 1999/2000:Fi55 yrkandena 3–5, 1999/2000:Fi56 yrkandena 7 och 8, 2000/01:Fi601, 2000/01:Fi604, 2000/01:Fi609 och 2000/01:Fi617 yrkande 2.

Ställningstagande

Ökad mångfald bland vårdgivare samt ökad konkurrens innebär stora välfärdsvinster. Alternativ till de offentliga vårdgivarna är enligt min mening viktiga inte bara för att få resurserna att räcka längre utan också för att säkra valfrihet åt patienterna. Tandvården bedrivs i dag inom två jämnstora sektorer till skillnad mot sjukvården, där privata vårdgivare svarar för en mycket liten del. Tandvårdsmarknaden har därmed en särställning bland de verksamheter som omfattas av kommunkontosystemet. Verksamheten bedrivs på en avreglerad marknad där fri prissättning och fri etableringsrätt råder, vilket medför att en olikformig behandling i skattehänseende får större effekter på detta område än för övriga verksamheter. Jag anser därför att det är av stor vikt att rätta till den obalans i konkurrens som råder mellan offentlig och privat tandvård på grund av mervärdesskattereglerna. Till skillnad mot regeringen tror jag dock inte att denna konkurrensneutralitet kommer att lösas på frivillig väg. Riksdagen bör ge regeringen i uppdrag att återkomma med förslag för att säkerställa konkurrensneutralitet inom tandvården.

Med det anförda föreslår jag att riksdagen bifaller motion 1999/2000:Fi57 (c) yrkande 4 och avslår övriga här aktuella motionsyrkanden.

6. Kommunkontosystemet och konkurrensneutraliteten (punkt 3) (fp)

av Bo Könberg (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 6. Därmed bifaller riksdagen helt motion 1999/2000:Fi56 yrkandena 7 och 8 och delvis motionerna 1999/2000:Fi54 yrkandena 2–4, 1999/2000:Fi55 yrkandena 3–5, 2000/01:Fi601, 2000/01:Fi604, 2000/01:Fi609 och 2000/01:Fi617 yrkande 2 samt avslår motion 1999/2000:Fi57 yrkande 4.

Ställningstagande

Regeringen konstaterar i proposition 1999/2000:115 Vissa kommunalekonomiska frågor att det system för momskompensation för kommuner och landsting som för närvarande finns, kommunkontosystemet, måste åtgärdas. Vad gäller konkurrensneutraliteten inom tandvården anser jag att regeringens linje att landstingen frivilligt skall belasta folktandvården med en avgift som ungefärligen motsvarar den moms som privattandläkarna betalar inte är en tillfredsställande lösning. Detta understryks av att endast hälften av landstingen tillämpar en sådan ordning. Utredningen om kommunkontosystemet (SOU 1999:133) visade på flera olika sätt att långsiktigt lösa frågan. Regeringen bör ges i uppdrag att snarast lägga fram förslag till en långsiktig lösning.

Med det anförda föreslår jag att riksdagen helt bifaller motion 1999/2000:Fi56 (fp) yrkandena 7 och 8 samt delvis bifaller motionerna Fi601 (m), Fi604 (m), Fi609 (kd, m), Fi617 (kd) yrkande 2, 1999/2000:Fi54 (m) yrkandena 2–4, 1999/2000:Fi55 (kd) yrkandena 3–5 och avslår motion 1999/2000:Fi57 (c) yrkande 4.

7. Åtgärder med anledning av översvämningarna i Mellansverige (punkt 6) (m, kd, fp)

av Mats Odell (kd), Gunnar Hökmark (m), Lennart Hedquist (m), Fredrik Reinfeldt (m), Per Landgren (kd), Anna Åkerhielm (m) och Bo Könberg (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse:

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 7 om samhälleliga insatser vid allvarliga händelser av nationell betydelse. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Fi9 yrkandena 2 och 3 samt avslår motion 2000/01:Fi9 yrkande 1.

Ställningstagande

Under detta år har Sverige två gånger drabbats av omfattande översvämningar, dels under sommaren i södra Norrland, dels under hösten i stora delar av Mellansverige, främst i Värmland. De materiella skadorna av översvämningarna är mycket stora såväl för kommuner som för företag och privatpersoner. Vi anser att det åligger samhället att ställa upp för regioner som drabbas av naturkatastrofer. Vilka riktlinjer och vilken praxis som i dag gäller vid denna typ av extrema situationer är emellertid svåröverskådligt, och tillämpningen är dessutom inkonsekvent.

Enligt vår uppfattning bör regeringen utforma riktlinjer för vilka samhällsinsatser som kan komma i fråga vid allvarliga händelser av nationell betydelse, samt hur och av vem sådana insatser skall finansieras.

Vi anser även att regeringen i 2001 års ekonomiska vårproposition bör presentera förslag till ett nytt reservationsanslag på 200 miljoner kronor för insatser vid allvarliga händelser av nationell betydelse.

Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

Med det anförda föreslår vi att riksdagen bifaller motion Fi9 (c) yrkandena 2 och 3 samt avslår motionens yrkande 1.

8. Åtgärder med anledning av översvämningarna i Mellansverige (punkt 6) (c)

av Lena Ek (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse:

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 8 om samhälleliga insatser vid allvarliga händelser av nationell betydelse. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Fi9.

Ställningstagande

Under detta år har Sverige två gånger drabbats av omfattande översvämningar, dels under sommaren i södra Norrland, dels under hösten i stora delar av Mellansverige, främst i Värmland. De materiella skadorna av översvämningarna är mycket stora såväl för kommuner som för företag och privatpersoner. Jag anser att det åligger samhället att ställa upp för regioner som drabbas av naturkatastrofer. Vilka riktlinjer och vilken praxis som i dag gäller vid denna typ av extrema situationer är emellertid svåröverskådligt, och tillämpningen är dessutom inkonsekvent.

Enligt min uppfattning bör regeringen utforma riktlinjer för vilka samhällsinsatser som kan komma i fråga vid allvarliga händelser av nationell betydelse, samt hur och av vem sådana insatser skall finansieras.

Jag anser även att regeringen i 2001 års ekonomiska vårproposition bör presentera förslag till ett nytt reservationsanslag på 200 miljoner kronor för insatser vid allvarliga händelser av nationell betydelse.

Utöver detta anser jag också att regeringen på tilläggsbudget för år 2000 bör avsätta 100 miljoner kronor för samhälleliga insatser vid allvarlig händelse av nationell betydelse.

Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

Med det anförda föreslår jag att riksdagen bifaller motion Fi9 (c).

9. Kommunal näringsverksamhet (punkt 8) (m)

av Gunnar Hökmark, Lennart Hedquist, Fredrik Reinfeldt och Anna Åkerhielm (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse:

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 9. Riksdagen bifaller därmed helt motionerna 2000/01:K344 yrkande 2 och 2000/01:N210 yrkande 1 samt delvis motionerna 2000/01:Fi209 yrkande 11, 2000/01:Fi613 yrkandena 2 och 4 och 2000/01:Fi617 yrkandena 5 och 6 samt avslår motion 2000/01:Fi612.

Ställningstagande

En stor del av den svenska ekonomin utgörs av offentlig sektor som är skyddad från såväl utländsk som inhemsk konkurrens. En lång rad verksamheter drivs i näst intill monopolform. Hit hör skolan, sjukvården, åldringsvården och barnomsorgen. Genom friskolesystemet skapas emellertid konkurrens och privata alternativ inom utbildningen. Införandet av fler stiftelsehögskolor ökar mångfalden och konkurrensen i den högre utbildningen. Införande av vård-

nadsbidrag och barnomsorgspeng kan öka kvaliteten och sänka kostnaderna för barnomsorgen samtidigt som en helt ny marknad öppnas för tusentals nya småföretagare, ofta kvinnor. En allmän sjukvårdsförsäkring, fritt val av egen läkare och fri etableringsrätt för läkare och sjukgymnaster leder till att vårdmonopolen faller och att konkurrensen främjas.

Det finns uppenbara brister när det gäller konkurrensvillkoren mellan offentliga och privata bolag. Ett kommunalt bolag bedriver sin verksamhet med skattemedel som eget kapital och med skattebetalarna som risktagare och yttersta garanter. Detta ger kommunala företag ett övertag på bekostnad av företag som drivs av de egna medborgarna.

Vi anser att all kommunal verksamhet med undantag för ren myndighetsutövning bör upphandlas i konkurrens. Det skapar utrymme för valfrihet och mångfald samt ger kommunerna möjlighet att prioritera det som inte kan utföras av andra. De verksamheter som i dag drivs i bolagsform bör på sikt privatiseras, avvecklas eller övergå i förvaltningsform. Även kommunala affärsliknande verksamheter som bedrivs i förvaltningsform bör säljas eller avvecklas bl.a. eftersom sådan verksamhet som regel strider mot kommunallagen. För att underlätta försäljningar av verksamheter bör dessa i vissa fall avgränsas till egna kostnadsställen med eget budget- och förvaltningsansvar, för att sedan bolagiseras. Därefter bör det konkurrensutsatta bolaget slutligen säljas, exempelvis till de anställda.

Ett kommunalt bolag bedriver sin verksamhet med skattemedel som eget kapital och skattebetalarna som risktagare och yttersta garanter. Många av de kommunala företagen verkar inom bostads- och energiområdena. Det är områden där risktagandet och kapitalbehovet tidigare har varit mycket begränsat. När monopolen på energiområdet slopats genom avregleringen av elmarknaden ökar kraven på kompetens, kapital och risktagande dramatiskt. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

Med det anförda föreslår vi att riksdagen helt bifaller motionerna K344 (m) yrkande 2 och N210 (m) yrkande 1 samt delvis bifaller motionerna Fi209 (kd) yrkande 11, Fi613 (fp) yrkandena 2 och 4 samt Fi617 (kd) yrkandena 5 och 6 och avslår motion Fi612 (s).

10. Kommunal näringsverksamhet (punkt 8) (kd)

av Mats Odell och Per Landgren (båda kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse:

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 10. Därmed bifaller riksdagen helt motionerna 2000/01:Fi209 yrkande 11 och 2000/01:Fi617 yrkandena 5 och 6 samt delvis motionerna 2000/01:K344 yrkande 2, 2000/01:Fi613 yrkandena 2 och 4 samt 2000/01:N210 yrkande 1 och avslår motion 2000/01:Fi612.

Ställningstagande

Vi anser att kommunala bolag i princip bör avvecklas på marknader där privata företag konkurrerar eller skulle kunna konkurrera. Förutsättningen är att det gemensamma bästa för alla kommuninvånare inte talar för ett kommunalt ägande. Ett sätt att stödja företagandet är att vid kommunala upphandlingar dela ordern i flera poster så att även de mindre företagen kan vara med i budgivningen. Ett annat sätt att uppmuntra företagande är att minimera begränsningarna avseende etablering av exempelvis livsmedelsbutiker. Förutsättningarna för att förbättra och bibehålla den offentliga servicen på längre sikt förbättras enligt vår uppfattning av dessa strukturförändringar.

Beträffande driftsformer inom vård och omsorg är vi öppna för en större mångfald med offentlig och solidarisk finansiering som grund. En ökad mångfald av vårdgivare ger patienterna större valmöjligheter och kan stimulera och utveckla vården. Vi anser därför att privata, kooperativa och ideellt drivna alternativ bör ges förutsättningar att utvecklas. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

Med det anförda föreslår vi att riksdagen helt bifaller motionerna Fi209 (kd) yrkande 11 och Fi617 (kd) yrkandena 5 och 6 samt delvis bifaller motionerna Fi613 (fp) yrkandena 2 och 4, K344 (m) yrkande 2 och N210 (m) yrkande 1 och avslår motion Fi612 (s).

11. Kommunal näringsverksamhet (punkt 8) (fp)

av Bo Könberg (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse:

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 11. Därmed bifaller riksdagen helt motion 2000/01:Fi613 yrkandena 2 och 4 och delvis motionerna 2000/01:K344 yrkande 2, 2000/01:Fi209 yrkande 11, 2000/01:Fi617 yrkandena 5 och 6 samt 2000/01:N210 yrkande 1 och avslår motion 2000/01:Fi612.

Ställningstagande

Folkpartiet anser att kommuner inte annat än i undantagsfall skall bedriva verksamhet i bolagsform. Skälen för detta är flera. Kommuner skall inte ge sig in på områden där det privata näringslivet väl kan svara för de behov det handlar om. Ofta innebär den kommunala bolagsverksamheten att små privata tjänsteföretag på redan fungerande marknader konkurreras ut. Om kommunen ger sig in för att konkurrera med privata företag har det kommunala bolaget ett synnerligen ojämnt övertag genom att ha kommunen och dess skattebetalare som garant. Det kan aldrig ett enskilt företag möta på jämbördig nivå. Den kommunala verksamheten skall styras demokratiskt med mesta möjliga insyn från medborgarna. Med bolagsformen blir i praktiken allmänhetens insyn sämre. Det är ingen slump att de skandaler som varit aktuella i kommu-

nala sammanhang under senare år oftast haft en koppling till den kommunala bolagsverksamheten. Det kommunala företagandet medför dessutom risker för kommunerna och deras skattebetalare. Kommunernas borgensåtagande gentemot de kommunala bolagen uppgick vid utgången av 1998 till inte mindre än 184 miljarder kronor. Ett visst fortsatt offentligt bostadsåtagande kan dock av sociala skäl vara motiverat i vissa kommuner.

Folkpartiet anser dels att kommuner skall koncentrera sin verksamhet till det som kan anses vara kommunens kärnuppgifter, dels att kommunal verksamhet i allmänhet skall bedrivas i förvaltningsform och endast undantagsvis i bolagsform.

I avvaktan på att de kommunala bolagen avvecklas, bör regeringen enligt min mening göra en översyn av de kommunala koncernbildningar som i vissa fall förefaller göra transaktioner som enbart syftar till att undvika skatt.

Vad som anförs i motionen bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening. Jag föreslår därmed att riksdagen helt bifaller motion Fi613 (fp) yrkandena 2 och 4 samt delvis bifaller motionerna Fi209 (kd) yrkande 11, Fi617 (kd) yrkandena 5 och 6, K344 (m) yrkande 2 och N210 (m) yrkande 1 och avslår motion Fi612 (s).

12. Kommunalt självstyre (punkt 9) (m)

av Gunnar Hökmark, Lennart Hedquist, Fredrik Reinfeldt och Anna Åkerhielm (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse:

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 12. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2000/01:Sk310 yrkande 1 och avslår motionerna 2000/01:Fi210 yrkande 11 och 2000/01:Fi617 yrkande 3.

Ställningstagande

Regeringsformen begränsar kommunernas rätt att uttaxera skatt till det som fordras för skötseln av den egna kommunens angelägenheter. Av detta följer bl.a. att det strider mot grundlagen att en kommun tvingas ta ut skatt för skötseln av andra kommuners uppgifter. Nuvarande inomkommunala utjämnings-system är således grundlagsstridigt och har som konsekvens att vissa kommuner nu tvingas höja sin skatt inte för att finansiera den egna verksamheten utan för att betala utjämningsavgift till andra kommuner.

Den kommunala skattenivån är ytterst en fråga som de folkvalda i kommunen exklusivt skall besluta om utifrån kostnaden för skötseln av de egna angelägenheter som kommunfullmäktige beslutar om. Dagens grundlagsvidriga konstruktion har satt denna rätt ur spel och är enligt vår mening ett exempel på statens övergrepp mot det kommunala självstyret.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi har anfört med anledning av motion Sk310 (m) yrkande 1 och avslår övriga här aktuella motionsyrkanden.

13. Kommunalt självstyre (punkt 9) (kd)

av Mats Odell och Per Landgren (båda kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse:

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 13. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Fi617 yrkande 3 och avslår motionerna 2000/01:Sk310 yrkande 1 och 2000/01:Fi210 yrkande 11.

Ställningstagande

Vi anser att en principiellt viktig invändning, mot bl.a. satsningen på skolan och maxtaxeförslaget, utgår ifrån den grundlagsfästa kommunala självstyrelsen. Specialdestinerade statsbidrag, och diktat om vad kommuner och landsting får eller inte får göra, är direkta brott mot intentionen bakom den kommunala självstyrelsen. Vi vill i stället minska kommunernas och landstingens ekonomiska beroende av staten genom att dels öka den kommunala skattebasen genom skatteväxling, dels respektera den kommunala självstyrelsen med såväl lagstiftning som statsbidrag, dels förstärka skatteintäkterna genom en radikalt annorlunda näringspolitik. Detta bör riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening.

Med det anförda föreslår vi att riksdagen bifaller motion Fi617 (kd) yrkande 3 och avslår övriga här aktuella motionsyrkanden.

14. Kommunalt självstyre (punkt 9) (c)

av Lena Ek (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse:

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 14. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Fi210 yrkande 11 och avslår motionerna 2000/01:Fi617 yrkande 3 och 2000/01:Sk310 yrkande 1.

Ställningstagande

Centerpartiet vill slå vakt om det kommunala självstyret. Regeringen återgår mer och mer till detaljreglerande specialdestineringar i statsbidragssystemet. Exempel på detta är regeringens s.k. skolsatsning och ersättningen till kommuner som inför maxtaxa i barnomsorgen. Jag anser att kommunerna skall

tilldelas utökade medel i förhållande till regeringens förslag men utan att detaljreglera deras användning. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

Med det anförda föreslår jag att riksdagen bifaller motion Fi210 (c) yrkande 11 och avslår övriga här aktuella motionsyrkanden.

15. Pensionsavsättningar i kommunerna (punkt 10) (fp)

av Bo Könberg (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 10 borde ha följande lydelse:

10. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning om pensionsavsättningar i kommuner med stor förmögenhet enligt vad som framförs i reservation 15. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Fi613 yrkande 3.

Ställningstagande

När det gäller frågan om avsättningar, främst pensionsförpliktelser, anser jag det angeläget att frågorna om den kommunala förmögenhetsmassan blir föremål för granskning. Som kommunallagen är utformad kan en kommun inte låta sin förmögenhet minska. Detta innebär t.ex. att en tillväxtkommun tvingas göra avsättningar även när befintliga tillgångar väl svarar mot kommunens pensionsåtaganden. Det är rimligt att det finns regler som motverkar att kommuner på ett ansvarslost sätt använder engångsintäkter för att finansiera permanenta åtaganden. Det finns ingen anledning att kommuner skall ha stora förmögenhetsmassor. Jag anser att denna fråga bör bli föremål för utredning.

Med det anförda föreslår jag att riksdagen bifaller motion Fi613 (fp) yrkande 3.

16. Kostnader för socialbidrag (punkt 11) (fp)

av Bo Könberg (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 11 borde ha följande lydelse:

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 16. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Fi613 yrkande 5.

Ställningstagande

Folkpartiet anser att långvariga mottagare av socialbidrag möter stora svårigheter när de vill ta sig ur denna påfrestande position i samhället och vill samtidigt understryka den stora belastning som socialbidragen utgör för kommunernas ekonomi. Detta har hög aktualitet i dag, när ekonomin går bra samtidigt som bristen på kvalificerad arbetskraft börjar bli påtaglig. De människor

som under långa perioder har försörjt sig på socialbidrag riskerar att definitivt marginaliseras, trängas utanför det produktiva livets arenor om de inte nu, när ekonomin går på högvarv, finner vägen in i inkomstbringande verksamhet.

Stat och kommuner bör enligt min uppfattning ha ett gemensamt ansvar för och ett gemensamt intresse av att människor kommer ur bidragssystemen och får jobb och lön. Stat och kommuner bör därför dela på kostnaden för socialbidragen. Underlag för en sådan reform behöver tas fram, vilket riksdagen som sin mening bör tillkännage för regeringen.

Med det anförda föreslår jag att riksdagen bifaller motion Fi613 (fp) yrkande 5.

Särskilda yttranden

1. Utjämningsystemet (punkt 1) (c)

Lena Ek (c) anför:

Centerpartiet anser att en viktig förutsättning för tillväxt och livskraft i hela landet är ett utjämningsystem som skapar likvärdiga förutsättningar för alla kommuner att bedriva kommunal verksamhet. Jag anser att ett nytt system, med enklare regler som stärker den demokratiska kontrollen, måste utvecklas för framtiden. Denna s.k. pomperipossaeffekt måste avskaffas i ett reformerat system, då den upplevs som orättfärdig och inkräktar på det kommunala självstyret. En sänkning av kompensationsgraden i dagens system är dock ett oacceptabelt sätt att komma till rätta med pomperipossaeffekten. Jag anser att det finns behov av fortsatt utredning för att skapa ett nytt utjämningsystem, med enklare och mer överblickbara regler.

2. Anslagen inom utgiftsområde 25 budgetåret 2001 (punkt 7)

(m)

Gunnar Hökmark, Lennart Hedquist, Fredrik Reinfeldt och Anna Åkerhielm (alla m) anför:

Den 22 november 2000 beslöt en majoritet i riksdagen bestående av socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister att för 2001 fastställa såväl nivå för utgiftstaket som ramar för de olika utgiftsområdena. Beslutet innefattade också en beräkning av statsbudgetens inkomster för 2001 liksom de skatteförändringar som påverkar detta års inkomster.

Eftersom riksdagsmajoriteten i första steget av budgetprocessen givit budgetpolitiken en helt annan inriktning än den vi önskat, avstår vi från att redovisa något formellt motförslag till anslagsfördelning inom utgiftsområde 25. Vårt budgetalternativ – med våra förslag till utgiftstak, anslagsfördelning och skatteförändringar – bör nämligen ses som ett sammanhållet paket där någon eller några delar inte kan brytas ut och behandlas isolerat från de andra.

Moderata samlingspartiet har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning av politiken avseende den kommunala sektorn och den kommunala ekonomin. Vi vidhåller vår uppfattning att anslagen inom utgiftsområde 25 borde ha varit 45,3 miljarder kronor högre än regeringens förslag på det sätt som framgår av vår motion Fi208.

Vi anser att kommunernas ekonomiska problem bäst löses genom en politik som leder till fler jobb. Det är nämligen inte statsbidragens nivå utan skatteintäkternas utveckling som är avgörande för kommunernas inkomstutveckling. När den ekonomiska tillväxten är god skapas successivt ett utrymme för skattesänkningar. Den relativt starka ökningen av de kommunala skatteinkomsterna ger utrymme för sänkt kommunalskatt i många kommuner. Tas inte detta till vara innebär det sannolikt en höjd utgiftsnivå, som permanentar ett fortsatt högt skattetryck för låg- och medelinkomsttagarna. Vi anser därför att statsbidragen till kommunerna inte

bör höjas utan förespråkar fortfarande samma ram som vi presenterade i vår motion i maj 2000.

Vi förespråkar att kommunerna skall fokusera på kärnuppgifterna. Kommunernas obligatoriska åtaganden måste minskas och kommunerna måste ges ett större oberoende från staten. Vi anser att en översyn snarast skall göras av uppgiftsfördelningen mellan stat, kommuner och det civila samhället.

Genom en kombination av att den kommunala verksamheten renodlas och effektiviseras och att ekonomin med vår politik uthålligt utvecklas starkare, skapas utrymme för att både sänka den kommunala utdebiteringen och säkra kvaliteten på kommunal service. Med vår politik skulle ett stort antal kommuner på kort sikt kunna genomföra viktiga skattesänkningar.

3. Anslagen inom utgiftsområde 25 budgetåret 2001 (punkt 7) (kd)

Mats Odell och Per Landgren (båda kd) anför:

Riksdagen har den 22 november 2000 i första steget av budgetprocessen ställt sig bakom regeringens, Vänsterpartiets och Miljöpartiet de grönas budgetförslag för år 2001. Det innebär att riksdagen för detta år nu har låst såväl utgiftstak som ramar för de 27 utgiftsområdena samt fattat beslut om de skatte- och avgiftsförändringar som skall träda i kraft nästa år.

För budgetåret 2001 gäller därmed att de samlade utgifterna på utgiftsområde 25 inte får överstiga 99 363 miljoner kronor under riksdagens fortsatta behandling. Kristdemokraternas förslag på utgiftsområdet överstiger denna nivå med 5 376 miljoner kronor och kan således inte formellt tas upp till behandling.

Eftersom riksdagsmajoriteten i första steget av budgetprocessen givit budgetpolitiken en helt annan inriktning än den vi önskat, avstår vi från att redovisa något formellt motförslag till anslagsfördelning inom utgiftsområde 25. Vårt budgetalternativ – med våra förslag till utgiftstak, anslagsfördelning och skatteförändringar – bör nämligen ses som ett sammanhållet paket där någon eller några delar inte kan brytas ut och behandlas isolerat från de andra.

Vi anser att det är riktigt att stärka den kommunala självstyrelsen och förbättra planeringsförutsättningarna genom att på kort sikt öka de generella statsbidragen, inte öronmärkta bidrag. På lång sikt är det endast en stark sysselsättningsutveckling som i kombination med fortsatta strukturreformer kan trygga verksamheterna inom kommunsektorn.

Med vår politik får den samlade kommunsektorn ytterligare 3 miljarder kronor under treårsperioden jämfört med regeringens förslag. Den centralstyrda skolsatsning som regeringen föreslår anser vi bör utformas som en höjning av de generella statsbidragen så att kommunerna själva kan bestämma över deras användning. Satsningen bör också tidigareläggas så att kommunerna får ett rejält tillskott redan 2001. Kommuner och landsting med allvarliga ekonomiska problem bör enligt vår uppfattning kunna få hjälp med rådgivning och ekonomiskt stöd från Kommun- och Bostadsdelegationerna.

4. Anslagen inom utgiftsområde 25 budgetåret 2001 (punkt 7) (c)

Lena Ek (c) anför:

Riksdagen har den 22 november 2000 i första steget av budgetprocessen ställt sig bakom regeringens, Vänsterpartiets och Miljöpartiet de grönas budgetförslag för år 2001. Det innebär att riksdagen för detta år nu har låst såväl utgiftstak som ramar för de 27 utgiftsområdena samt fattat beslut om de skatte- och avgiftsförändringar som skall träda i kraft nästa år.

För budgetåret 2001 gäller därmed att de samlade utgifterna på utgiftsområde 25 inte får överstiga 99 363 miljoner kronor under riksdagens fortsatta behandling. Centerpartiets förslag på utgiftsområdet överstiger denna nivå med 769 miljoner kronor och kan således inte formellt tas upp till behandling.

Eftersom riksdagsmajoriteten i första steget av budgetprocessen givit budgetpolitiken en helt annan inriktning än den vi önskat, avstår vi från att redovisa något formellt motförslag till anslagsfördelning inom utgiftsområde 25. Vårt budgetalternativ – med våra förslag till utgiftstak, anslagsfördelning och skatteförändringar – bör nämligen ses som ett sammanhållet paket där någon eller några delar inte kan brytas ut och behandlas isolerat från de andra.

Nu växer åter den svenska ekonomin, skattekraften ökar på nytt. Denna utveckling är för den kommunala ekonomin viktigare än att statsbidragen ökar eftersom skattekraftsutvecklingen tillför kommunerna mera pengar än statsbidragsökningarna. Det innebär att det även för den kommunala ekonomin är av stor betydelse att vi får tillväxt genom att sysselsättningen ökar och att produktiviteten ger utrymme för löneökningar.

Det finns alltså obalanser mellan de olika kommunernas ekonomier. De flesta kommunerna klarar balanskravet, men flera av dem gör det inte. Ofta beror det på minskad befolkning i dessa kommuner. Det är därför av yttersta vikt att skapa tillväxt, utveckling och attraktionskraft även i dessa kommuner. Den regionalpolitik Centerpartiet står för ger dessa förutsättningar.

Centerpartiet anser att anslaget 91:2 Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting bör avvecklas och att medlen i stället förs över till det generella statsbidraget. Vi vill slå vakt om det kommunala självstyret och avvisar därför det särskilda bidraget. Centerpartiet vill satsa 1 miljard kronor på skolan under 2001 men vi anser till skillnad från regeringen att användningen av medlen inte skall detaljregleras. Vi ökar därför ramen för det generella statsbidraget med 1 miljard kronor.

5. Anslagen inom utgiftsområde 25 budgetåret 2001 (punkt 7) (fp)

Bo Könberg (fp) anför:

Riksdagen har den 22 november 2000 i första steget av budgetprocessen ställt sig bakom regeringens, Vänsterpartiets och Miljöpartiet de grönas budgetförslag för år 2001. Det innebär att riksdagen för detta år nu har låst såväl utgiftstak som ramar för de 27 utgiftsområdena samt fattat beslut om de skatte- och avgiftsförändringar som skall träda i kraft nästa år.

För budgetåret 2001 gäller därmed att de samlade utgifterna på utgiftsområde 25 inte får överstiga 99 363 miljoner kronor under riksdagens fortsatta behandling. Folkpartiet liberalernas förslag på utgiftsområdet understiger denna nivå med 3 816 miljoner kronor och kan således formellt tas upp till behandling.

Eftersom riksdagsmajoriteten i första steget av budgetprocessen givit budgetpolitiken en helt annan inriktning än den vi önskat, avstår vi från att redovisa något formellt motförslag till anslagsfördelning inom utgiftsområde 25. Folkpartiets budgetalternativ – med våra förslag till utgiftstak, anslagsfördelning och skatteförändringar – bör nämligen ses som ett sammanhållet paket där någon eller några delar inte kan brytas ut och behandlas isolerat från de andra.

Det viktigaste för kommunernas ekonomi är att driva en politik som ger hög sysselsättning och god och stabil tillväxt. Det ger kommunerna de bästa förutsättningarna att klara sina uppgifter och sin ekonomi. Kommunerna måste göra rätt saker, och de måste göras på rätt sätt. En effektiv upphandling, koncentration till kärnverksamheterna och mångfald inom den kommunalt finansierade servicen gör att medborgarna får valuta för sina skattepengar. Vi anser att kommunerna i allmänhet skall bedriva sin verksamhet i förvaltningsform och bara i undantagsfall i bolagsform.

Folkpartiet ställer sig för närvarande bakom regeringens förslag till ökade statsbidrag men den fortsatta utvecklingen av kommunernas skatteinkomster kan komma att ändra denna bedömning.

Folkpartiet anser att kostnaderna för personlig assistans skall föras över till staten och minskar därför det generella statsbidraget med 1 840 miljoner kronor. Vi säger också nej till den s.k. kommunakuten och bostadsakuten och avvisar därför de medel som avsatts för dessa ändamål.

6. Kommunalt självstyre (punkt 8) (c)

Lena Ek (c) anför:

Valfrihet och mångfald är viktigt för att såväl den offentligt finansierade välfärden som näringslivet skall fungera väl. Centerpartiet arbetar därför för att motverka såväl privata som offentliga monopol. Kommuner skall inte bedriva verksamheter som konkurrerar ut privata alternativ. Kommunala bolag kan därför behöva säljas ut och kommunala verksamheter konkurrensutsättas för att skapa bättre fungerande marknader, med en reell valfrihet och mångfald. Enligt Centerpartiets uppfattning är det dock inget mål i sig att genomföra en allmän utförsäljning av de kommunala affärsdrivande bolagen. Dessa bolag kan många gånger vara viktiga för mångfalden. För att exempelvis bostadsmarknaden skall fungera väl bör det finnas både allmännyttiga och privata bostadsföretag som kan erbjuda hyreslägenheter.

Det finns anledning att understryka att det är kommunpolitikerna själva som skall avgöra om, när och i vilken omfattning förändringar i det kommunala innehavet av bolag skall genomföras. Riksdag och regering skall inte genom central lagstiftning skriva de lokala beslutsfattarna i kommunerna på

någon som är bäst vare sig i fråga om att stimulera en utförsäljning eller sätta upp speciella hinder för utförsäljningar.

Beträffande driftsformer inom vård och omsorg vill Centerpartiet öppna för en större mångfald med offentlig och solidarisk finansiering som grund. En ökad mångfald av vårdgivare ger patienterna större valmöjligheter och kan stimulera och utveckla vården. Vi anser därför att privata, kooperativa och ideellt drivna alternativ bör ges förutsättningar att utvecklas.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

I proposition 2000/01:1 föreslår regeringen

1. att riksdagen godkänner den föreslagna användningen av anslaget 91:2 Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting (avsnitt 2.8.2),

2. att riksdagen för budgetåret 2001 anvisar anslagen under utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner enligt följande uppställning.

25 Allmänna bidrag till kommuner

Belopp i 1 000-tal kronor

Anslag	Regeringens förslag
91 1 Generellt statsbidrag till kommuner och landsting	78 105 500
91 2 Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting	2 066 200
91 3 Statligt utjämningsbidrag till kommuner och landsting	19 190 233
91 4 Bidrag till Rådet för kommunal redovisning	700
Summa för utgiftsområde 25	99 362 633

Motioner med anledning av proposition 1999/2000:115

1999/2000:Fi54 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) i vilken föreslås

2. att riksdagen avslår propositionen i berörd del och ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett skyndsamt förslag att som övergångslösning lyfta ut folktandvården ur kommunkontosystemet,

3. att riksdagen hos regeringen begär en utredning av möjligheterna att momsbelägga verksamhet inom skola, vård och omsorg,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att aktualisera ändring av EG-rättens sjätte mervärdessdirektiv under Sveriges ordförandeskap i EU i syfte att åstadkomma konkurrensneutralitet mellan berörd offentligt och privat driven verksamhet,

1999/2000:Fi55 av Per Landgren m.fl. (kd) i vilken föreslås

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att snarast utreda förutsättningarna för att inom ramen för nuvarande EG-direktiv åstadkomma en förändring som skapar skattemässig likformighet mellan extern och kommunintern produktion av varor och tjänster,

4. att riksdagen uppdrar åt regeringen att noga följa upp om konkurrensneutralitet inom tandvården verkligen uppnås med frivilliga lösningar,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att med kraft arbeta för en förändring av EG:s sjätte mervärdesskattedirektiv i enlighet med vad som anförts i motionen.

1999/2000:Fi56 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) i vilken föreslås

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kommunkontosystemet,

8. att riksdagen hos regeringen begär att den snarast lägger fram förslag till en långsiktig lösning vad gäller konkurrensneutraliteten inom vuxentandvården.

1999/2000:Fi57 av Rolf Kenneryd m.fl. (c) i vilken föreslås

4. att riksdagen hos regeringen begär förslag för att säkerställa konkurrensneutralitet inom tandvården.

Motioner från allmänna motionstiden 2000

2000/01:Fi208 av Bo Lundgren m.fl. (m) i vilken föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

28. Riksdagen beslutar att dagens inomkommunala utjämningsystem snarast skall upphöra att gälla i enlighet med vad som i motionen anförts (8.5).

29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om ett nytt utjämningsystem för kommuner och landsting (8.5).

2000/01:Fi209 av Alf Svensson m.fl. (kd) i vilken föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om kommunala bolag.

2000/01:Fi210 av Lennart Daléus m.fl. (c) i vilken föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförts om specialdestineringar i statsbidragssystemet.

2000/01:Fi211 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) i vilken föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

10. Riksdagen anvisar för budgetåret 2001 anslagen under utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning och utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommunerna enligt uppställningen i bilaga 2, delvis.

2000/01:Fi601 av Nils Fredrik Aurelius och Ola Karlsson (m) i vilken föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen beslutar om lagstiftning i enlighet med Kommunkontoutredningens förslag.

2000/01:Fi602 av Margareta Cederfelt (m) i vilken föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen beslutar att omgående avveckla den inomregionala skatteutjämnningen i enlighet med vad som anförts i motionen.

2000/01:Fi603 av Harald Bergström m.fl. (kd) i vilken föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförts om att regeringen bör utreda förutsättningarna för

ett uppföljningsorgan för taxe- och avgiftsnivåerna inom den kommunala sektorn.

2000/01:Fi604 av Margareta Cederfelt (m) i vilken föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utarbeta ett förslag till hur momsfrågan skall hanteras för att neutralitet skall råda mellan den offentliga marknadens olika aktörer oavsett om det är privat eller offentligt driven verksamhet.

2000/01:Fi605 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) i vilken föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen beslutar att det inomkommunala utjämningssystemet skall upphöra att gälla den 1 januari 2003 i enlighet med vad som anförs i motionen.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett nytt statligt utjämningssystem för kommuner och landsting.

3. Riksdagen beslutar om temporära förändringar av dagens utjämningssystem i enlighet med vad som anförs i motionen.

2000/01:Fi606 av Stefan Attefall m.fl. (kd) i vilken föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ett nytt kommunalt utjämningssystem.

2000/01:Fi607 av Lennart Axelsson m.fl. (s) i vilken föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs vad gäller den regionala obalansen i ekonomin.

2000/01:Fi608 av Sven-Erik Österberg (s) i vilken föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs beträffande den s.k. Ludvikamomsen.

2000/01:Fi609 av Per Landgren och Lennart Hedquist (kd, m) i vilken föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen begär att regeringen snarast utreder möjligheterna att inom ramen för nuvarande EG-regler om mervärdesskatteplikt skattebelägga privata näringsdrivande rättssubjekt inom vård, skola och omsorg, vilket ger avdragsrätt för ingående skatt.

2000/01:Fi610 av Lena Ek m.fl. (c) i vilken föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner (enligt tabell).

2000/01:Fi611 av Maud Ekendahl (m) i vilken föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att slopa det införda beräkningssystemet på slutavräkningen av kommunalskatten som infördes 1997.

2000/01:Fi612 av Ingemar Josefsson m.fl. (s) i vilken föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om uppföljning av kostnader för privatiseringar i kommuner och landsting.

2000/01:Fi613 av Karin Pilsäter och Lars Leijonborg (fp) i vilken föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett nytt system för kostnads- och inkomstutjämning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om avveckling av kommunala bolag.
3. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning om pensionsavsättningar i kommuner med stor förmögenhet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om översyn av koncernbildning och skatteplanering.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förutsättningar för delning av ansvaret för kostnaderna för socialbidragen.

2000/01:Fi614 av Anders Ygeman (s) i vilken föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av reformerad lagstiftning för att garantera alla kommunmedborgare likvärdig service.

2000/01:Fi615 av Lisbeth Staaf-Igelström m.fl. (s) i vilken föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stöd till kommuner och landsting som befinner sig i en svår ekonomisk situation.

2000/01:Fi616 av Marina Pettersson m.fl. (s) i vilken föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om de län som har haft en stor befolkningsminskning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om landstingens ekonomiska situation.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om saneringsprogram inom ramen för kommundelegationen och bostadsdelegationen.

2000/01:Fi617 av Per Landgren m.fl. (kd) i vilken föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kommunsektorns behov av ökade statsbidrag på kort sikt.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en ändring av EU:s gemensamma mervärdesskatteregler och aktualiserar denna fråga under Sveriges ordförandeskap inom EU.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om regeringens och riksdagens förhållande till den kommunala självstyrelsen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kommunala bolag som konkurrerar på den privata marknaden.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om konkurrensutsättning och effektivitet inom vård och omsorg.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förändring av det kommunala utjämningsystemet.

8. Riksdagen anvisar till anslag 91:1 Generellt statsbidrag till kommuner och landsting för budgetåret 2001 5 376 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 83 481 500 000 kr.

2000/01:K344 av Per Westerberg m.fl. (m) i vilken föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om de finansiella riskerna med kommunal näringsverksamhet.

2000/01:Sk310 av Henrik Westman (m) i vilken föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det kommunala självstyret.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om avskaffande av nuvarande utjämningsystem mellan kommunerna.

2000/01:Ju724 av Tasso Stafilidis m.fl. (v, s, c, fp, mp) i vilken föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett fortsatt specialdestinerat statligt anslag för hiv-aids-verksamhet.

2000/01:L459 av Ana Maria Narti m.fl. (fp) i vilken föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hivprevention.

2000/01:So282 av Chris Heister m.fl. (m) i vilken föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stöd till storstadsregionerna.

2000/01:So481 av Maud Ekendahl m.fl. (m, s, v, kd, c, fp, mp) i vilken föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett fortsatt specialdestinerat statligt bidrag för vård och behandling av hiv/aidspatienter.

2000/01:So504 av Susanne Eberstein m.fl. (s, v, mp) i vilken föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett fortsatt specialdestinerat statligt bidrag till hiv/aids.

2000/01:So548 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) i vilken föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

12. Riksdagen begär förslag av regeringen om att 90 miljoner kronor öronmärks till storstadsregionerna genom att föras från anslag 91:1 Generellt statsbidrag till kommuner och landsting, till 91:2 Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting.

2000/01:Ub808 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) i vilken föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skatteutjämningsystemet.

2000/01:N210 av Bo Lundgren m.fl. (m) i vilken föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om konkurrensutsättning och försäljning av kommunala och landstingskommunala företag och verksamheter.

2000/01:N268 av Yvonne Ångström m.fl. (fp) i vilken föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det kommunala skatteutjämningsystemet.

2000/01:N325 av Runar Patriksson (fp) i vilken föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det kommunala skatteutjämningsystemet.

Motion väckt med anledning av händelse av större vikt

2000/01:Fi9 av Lennart Daléus m.fl. (c) i vilken föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att en summa om ytterligare 100 miljoner kronor avsätts för samhällliga insatser vid allvarliga händelser av nationell betydelse.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att regeringen i samband med vårbudgeten bör presentera förslag till nytt reservationsanslag uppgående till 200 miljoner kronor för insatser vid allvarliga händelser av nationell betydelse.

3. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till riktlinjer för samhällliga insatser vid allvarliga händelser av nationell betydelse och finansiering av dessa.